

T.C. BAŐBAKANLIK • DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI

DOKUZUNCU 2007
KALKINMA 2013
PLANI

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

POSTA HİZMETLERİ
ALT KOMİSYONU RAPORU

ANKARA 2007

T.C. BAŐBAKANLIK • DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI

YAYIN NO: DPT: 2748 - ÖİK: 695

**DOKUZUNCU 2007
KALKINMA 2013
PLANI**

***BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ
ÖZEL İHTİŐAS KOMİŐYONU***

**POSTA HİZMETLERİ
ALT KOMİŐYONU RAPORU**

ANKARA 2007

ISBN 978 - 975 – 19 – 4256-5 (basılı nüsha)

Bu Çalışma Devlet Planlama Teşkilatının görüşlerini yansıtmaz. Sorumluluğu yazarına aittir. Yayın ve referans olarak kullanılması Devlet Planlama Teşkilatının iznini gerektirmez; İnternet adresi belirtilerek yayın ve referans olarak kullanılabilir. Bu e-kitap, <http://ekutup.dpt.gov.tr/> adresindedir.

Bu yayın 500 adet basılmıştır. Elektronik olarak, 1 adet pdf dosyası üretilmiştir

ÖNSÖZ

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Türkiye Büyük Millet Meclisinde 28 Haziran 2006 tarihinde kabul edilmiştir.

Plan, küreselleşmenin her alanda etkili olduğu, bireyler, kurumlar ve uluslar için fırsat ve risklerin arttığı bir dönemde Türkiye'nin kalkınma çabalarını bütüncül bir çerçeveye kavuşturan temel bir strateji dokümanıdır.

Toplumun tamamını ilgilendiren kalkınma planları, gerek hazırlık gerekse uygulama aşamasında, ilgili tüm kesimlerin katkısını ve sahiplenmesini gerektirmektedir.

Kalkınma planlaması alanında ülkemizin katılımcı ve demokratik bir planlama deneyimi bulunmaktadır. Özel İhtisas Komisyonları, bu deneyim içinde kurumsallaşmış bir katılımcılık mekanizması olarak ön plana çıkmaktadır. Kamu, özel kesim, üniversite ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan Özel İhtisas Komisyonları, 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Plan hazırlıklarında da son derece önemli bir işlev görmüştür. Bu bağlamda, 5 Temmuz 2005 tarihinde 2005/18 sayılı Baş-bakanlık Genelgesiyle başlatılan çalışmalar çerçevesinde geniş bir konu yel-pazesini kapsayacak biçimde toplam 57 Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuş, alt komisyonlarla birlikte bu sayı 66'ya ulaşmıştır. Bu komisyonlarda toplam 2252 katılımcı görev yapmıştır. Komisyonların oluşturulmasında ise ülkemizin kalkınma gündemini yakından ilgilendiren temel konular belirleyici olmuştur.

Özel İhtisas Komisyonlarında yapılan tartışmalar ve üretilen fikirler, planların hazırlanmasına ışık tutmakta ve plan metnine yansıtılmaktadır. Ayrıca, bu kapsamda ortaya çıkan raporlar birer referans dokümanı olarak, çeşitli alt ölçekli planlama, politika geliştirme ve araştırma ihtiyaçlarına da cevap vermektedir. Bu anlamda, Özel İhtisas Komisyonu raporları sadece plana katkıda bulunmamakta, müstakil olarak da basılan ve çeşitli kesimlerin istifadesine sunulan birer kaynak niteliği taşımaktadır.

Sahip oldukları birikimi katılımcı bir ortamda toplumun genel yararı için özveriyle paylaşan Komisyon üyelerinin, ülkemizin kalkınma sürecine önemli katkılar verdikleri inancıyla, emeği geçen herkese Teşkilatım adına şükranlarımı sunar, Özel İhtisas Komisyonu raporlarının ve raporların ışığında hazırlanan Dokuzuncu Planın ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ederim.

Dr. Ahmet TIKTIK
Müsteşar

**DOKUZUNCU KALKINMA PLANI BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ ÖZEL
İHTİSAS KOMİSYONU****POSTA HİZMETLERİ ALT KOMİSYONU ÜYE LİSTESİ****BAŞKAN**

Selahattin Doğan Yurtiçi Kargo

KOORDİNATÖRLER

Volkan Recai Çetin Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı

Işıl IRMAK Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı

Raportör

Arif Ortakaya PTT Genel Müdürlüğü

ÜYELER

Eyüp Halit BAYAZIT Aras Kargo

Erkin GÜNER Ulaştırma Bakanlığı

Ahmet KESKİN TNT Ekspres

Yusuf KÖSE Türkiye KARİD

Aslan KUT MNG Kargo

İlknur MENLİK Kurye Net

Mehmet ORHON PTT Genel Müdürlüğü

Osman Zeki YALÇIN UPS

Alpaslan YALÇIN PTT Genel Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER

T A B L O L A R	v
I. GİRİŞ	1
II. DURUM ANALİZİ	5
II.1 DÜNYADA, AB ÜLKELERİNDE VE TÜRKİYE’DE GENEL DURUM VE EĞİLİMLER	7
II.1.1 POSTA REFORM HAREKETLERİ	7
II.1.1.2 POSTA REFORMUNDA POLİTİK KOŞULLAR	8
II.1.1.3 POSTA REFORMUNDA TEMEL HEDEFLER	11
II.1.2 POSTA PAZARININ DÜNYADA VE AB ÜLKELERİNDEKİ DURUMU	12
II.1.2.1 POSTA PERSONELİ , İŞ YERLERİ VE HİZMETLERE ERİŞİM	18
II.1.2.2 POSTA GELİRLERİ	19
II.1.2.3 MEKTUP POSTASI	21
II.1.2.4 KOLİ POSTASI	22
II.1.2.5 EKSPRES POSTA HİZMETİ	23
II.1.3 AVRUPA’ DA DURUM	23
II.1.4 TÜRKİYE’ DE DURUM	29
II.1.4.1 Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT)	29
II.1.4.2. SEKTÖRDE FAALİYET GÖSTEREN ÖZEL İŞLETMECİLER	32
II.2 DÜNYADAN İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ	34
II.3 TÜRKİYE’DE GEÇMİŞE DÖNÜK DEĞERLENDİRME VE ÇIKARILAN DERSLER	36
II.4 ULUSLARARASI MUKAYESELİ OLARAK TÜRKİYE İÇİN TEMEL GÖSTERGELER	38
II.5 ULUSLARARASI YÜKÜMLÜLÜKLER VE TAAHHÜTLER	39
II.6 İLGİLİ TARAFLAR VE ROLLERİ	41
II.7 GZFT ANALİZİ	43
III. AVRUPA BİRLİĞİ’NE KATILIM SÜRECİNİN ETKİLERİ	47
III.1 POSTA SEKTÖRÜNDE GENEL HATLARIYLA AB MÜKTESEBATI	47
III.2. AB MÜKTESEBATINA UYUMUN MEVCUT DÜZEYİ	63
III.2.1. TÜRKİYE POSTA SEKTÖRÜ MEVZUATINDA DURUM	64
III.3 TAM OLARAK UYUM SAĞLANMASI HALİNDE BEKLENEN ETKİLER	65
III.4 DİĞER ÜLKELERİN ALDIĞI VE TALEP ETTİĞİ DEROGASYONLAR	66
III.5 AYRINTILI ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YAPILMASI ÖNERİLEN MÜKTESEBAT	66
IV.GELECEĞE DÖNÜK STRATEJİ	69
IV.1. 2013 VİZYONU	69
IV.2. VİZYONA DÖNÜK TEMEL AMAÇ VE POLİTİKALAR	70

IV.3 TEMEL AMAÇ VE POLİTİKALARA DÖNÜK ÖNCELİKLER VE TEDBİRLER	70
<i>V. UYGULAMA STRATEJİLERİ</i>	73
V.1. MEVZUAT DÜZENLEMELERİ	73
V.2. KURUMSAL DÜZENLEMELER	73
V.3. MALİ KAYNAKLAR	73
V.4. İNSAN KAYNAKLARI	74
V.5. DİĞER	74
<i>VI. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME</i>	75
VI.1. TEMEL AMAÇ VE POLİTİKALAR İLE ÖNCELİK VE TEDBİRLERİN GELİŞME EKSENLERİ BAZINDA TASNİFİ	75
VI.2. DOKUZUNCU KALKINMA PLANI AÇISINDAN TEMEL YANSIMALAR	78
KAYNAKÇA	81

TABLOLAR

1	Dünya Posta Birliği (UPU) Üyesi Ülkelerin Posta İdarelerinin Statüsü	15
2	2003 Yılında Dünya Genelinde Posta Çalışanlarının ve İşyerlerinin Dağılımı	19
3	2003 Yılında Posta Gelirlerinin Hizmetlere Göre Dağılımı	20
4	1999-2003 Yılları Arasında Toplam Mektup Postası Gönderilerindeki Yıllık Ortalama Artış ve 2004-2008 Dönemine Ait Tahminler	21
5	1999-2003 Dönemine İlişkin Koli Gönderilerinin Ortalama Yıllık Artışı ve 2004-2008 Dönemine İlişkin Tahminler	22
6	2003 Yılında Yurtdışı Ekspres Gönderilerinin Dünya Genelinde Dağılımı	23
7	2004 Yılı İtibariyle AB Üyesi Ülkelerde Uygulanan Posta Tekeli Durumu	26
8	PTT Genel Müdürlüğü Hizmetlerine İlişkin Temel Göstergeler	30
9	PTT Genel Müdürlüğünün Gelir/Gider ve Kar/Zarar Durumu	32
10	Kargo ve Kurye Şirketlerine İlişkin 2005 Yılı Verileri	33
11	Türkiye İle Diğer Bazı Ülkeler Posta İdarelerinin 2004 Yılı Karşılaştırma Tablosu	38
12	2004 Yılı İtibariyle AB Üyesi Ülkelerde Düzenleyici ve İşletmeciler Kurumları	55
13	2004 Yılı İtibariyle POSTEUROP Üyesi Ülkelerdeki Tekel Durumu	58
14	AB Üyesi Ülkelerdeki Evrensel Hizmet Durumu	60

I. GİRİŞ

Haberleşme, Anayasa ile teminat altına alınan temel vatandaşlık haklarından biri olup, posta hizmetleri bu hakların önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Haberleşme araçlarına erişim bütün dönemlerde evrensel bir hak olarak görülmüştür.

Nitekim, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 12 nci maddesinde, söz konusu hak "Kimsenin özel yaşamı, ailesi, konutu ya da haberleşmesine keyfi olarak karışamaz, şeref ve adına saldırılamaz. Herkesin, bu tür karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunma hakkı vardır." şeklinde ifade edilerek haberleşmenin önemine vurgu yapılmaktadır.

Ayrıca, söz konusu Bildirgenin 19.maddesinde: "Herkes düşünce ve ifade özgürlüğü hakkına sahiptir; bu hak hiç bir müdahale olmaksızın belli bir düşünceye sahip olmak, sınırlardan bağımsız olarak, herhangi bir araç marifetiyle bilgi ve fikirlere ulaşmak ve bunları yaymak hususlarını da kapsamaktadır." ifadesine yer verilmektedir.

Ortaçağda haberleşme ancak hükümdarların özel ulakları ve manastırların habercileri vasıtasıyla yapılırken, zamanla özellikle Avrupa ülkelerinde özel kişiler tarafından bazı yerel kuruluşlar oluşturulmuş ve 16. yüzyılda ise bu kuruluşların faaliyetleri ülkelerin sınırlarını aşmıştır. Gelişen ihtiyaçlar ve sınırlardan taşan ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler, devletleri uluslar arası haberleşmeyi basitleştirme ve etkinleştirme olanaklarını araştırmaya sevk etmiştir.

Postanın henüz devlet tarafından sağlanan bir kamu hizmeti olmadığı çağlarda devletler, bu hizmeti görenlere bazı imtiyaz ve kolaylıklar sağlamak suretiyle himayelerine almak gereğini duymuşlardır. Ancak, gerek matbaanın icadı ile okuma yazmanın süratle yayılması gerek yeni ülkelerin keşfi ve gönderilerin güvenliği kaygısı bu önlemlerin yetersizliğini ve posta hizmetlerinin devlet tarafından yürütülmesi zorunluluğu fikrini ortaya çıkarmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri bu fikirden yola çıkarak 1856 yılında soruna uluslar arası çözüm bulmak amacıyla bir konferans düzenlenmesini önermiştir. Bu çağrıya olumlu yaklaşan 15 ülkenin katılımıyla 11 Mayıs 1863 tarihinde Paris'te ilk "Posta Konferansı" düzenlenmiştir. Bu konferans daha sonra "Dünya Posta Birliği" fikrini doğurmuştur.

Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 22 devletin temsilcileri 9 Ekim 1874 tarihinde İsviçre'nin Bern kentinde toplanarak, kısa adı UPU (Universal Postal Union) olan "Dünya

Posta Birliği'nin kuruluş esaslarını tespit etmişler ve bu esasları Birliğin ilk Genel Kurul Kararları olarak imzalamışlardır.

Halen 190 üyesi bulunan Dünya Posta Birliği, ülkeler arasında haberleşmeyi geliştirmek ve kültürel, sosyal ve ekonomik alanlardaki işbirliğinin en yüksek seviyeye ulaşmasını sağlamak amacıyla kurulmuş uluslar arası bir birlik olup, 1 Temmuz 1948 tarihinden beri Birleşmiş Milletler Örgütü'nün bir ihtisas organı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Türkiye'de ise ilk Posta Teşkilatı, Tanzimat Fermanı ile yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak halkın ve yabancıların posta ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla Nezaret olarak 23 Ekim 1840 tarihinde kurulmuştur.

1843 yılında, telgrafın icadından 11 yıl sonra, Türkiye'de de telgraf hizmetine başlanmış ve bu hizmeti disipline etmek üzere 1855 yılında ayrı bir Telgraf Müdürlüğü kurulmuştur. 1871 yılında ise Posta Nazırlığı ile Telgraf Müdürlüğü birleştirilerek Posta ve Telgraf Nezaretine dönüştürülmüştür. 1876 yılında Posta Nakil Ağı kurulmuş ve 1901 yılında da koli ve havale kabul işlemlerine başlanmıştır.

23 Mayıs 1909 tarihinde ilk manuel telefon santralinin hizmete açılmasından sonra ise, posta hizmetleri Posta Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü adı altında verilmeye devam etmiştir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin olağanüstü gelişmeler kaydettiği günümüzde, gelişmişlik düzeyine bağlı olmaksızın tüm ülkeleri ve ekonomileri önemli derecede etkileyen, bilgi akışını uluslar arası boyutlara taşıyan ve dünya dengelerinin yeniden tanımlanmasını gerektiren köklü bir değişim süreci yaşanmaktadır. Bilim ve teknolojiadaki bu gelişmelerin haberleşme alanında uygulama imkanı bulmasıyla, haberleşme araçları çeşitliliğe ve yaygınlığa erişmiş ve ürün yelpazesi, üretim hacmi ve tasarımının geliştirilmesi yoluyla rekabetin önünü açmıştır.

Bugün, ülkelerin ve endüstrilerin gelişmişlik düzeyinin ve rekabet gücünün değerlendirilmesinde en önemli unsurlardan biri bilgiye ulaşmadaki sürat ve güvendir. Bu nedenle endüstrilerin temel amacı bilgiyi etkin olarak kullanarak daha yüksek katma değerde mal ve hizmet üretimine kaymaktır.

Haberleşme hedeflerinin her türlü hizmet anlayışını çok yönlü karşılayabilmesi için çağımızın ihtiyacı olan ve hızla değişen ana unsurlara günün teknolojisi uygulanarak beklenen

kalite standartlarına ulaşılması önem arz etmektedir. Bu çerçevede etkin çalışan bir posta piyasası da ekonomik ve sosyal faaliyetler için kritik önem taşımaktadır.

En genel tanımıyla posta hizmetleri; bir bilginin, haberin, paranın, madde ya da eşyanın bir kişi ve yerden, bir başka kişi ve yere taşınmasıdır.

Posta hizmetleri ister kamu kesimi tarafından, ister özel teşebbüs tarafından sunulsun, kabul ya da tahsilat, kayıt, sevke hazırlama (ayırım) ve sevk, dağıtım ve teslim ya da ödeme temel süreçlerinden geçmek zorunda olup aynı zamanda taahhüt edilen bir sorumluluktur. Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi, hem ulusal hem de uluslar arası düzeyde bir teşkilatlanma ve işbirliğini zorunlu kılmaktadır

Küreselleşen dünya ticaretinde ülke sınırlarının yerine üretici ve müşteri kavramlarının öne çıkmasıyla posta sektöründe ekspres hizmetler ile koli ve paket hizmetleri taşımacılığa katma değerler eklemiştir. Bu süreçte, kamu işletmecisinin yanında özel sektörün de gelişmelere paralel olarak büyüdüğü, piyasalarda kayda değer bir paya sahip olduğu, önemli ölçüde istihdam yarattığı, teknolojiye hızlı uyum sağlayarak modern işletme ve yönetim tarzları ile kendini gösterdiği gözlemlenmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin sonucu olan yeni haberleşme araçları posta piyasalarına büyük ölçüde rakip olmakta, evrensel hizmet sağlayıcılarının gelirleri önemli oranda azalmakta bu durum sosyal bütünlüğün geleceği adına endişelere yol açmaktadır. Posta hizmetlerinin ekonomik ve sosyal faaliyetler için hayati bir öneme sahip olduğu göz önünde bulundurularak, bu hizmetleri modernize etmek ve geliştirmek kamu yararına olacaktır.

II. DURUM ANALİZİ

Küreselleşme süreci, değişen iktisadi yaklaşımlar ve posta piyasalarında özel teşebbüslerin de yoğun olarak faaliyet göstermesiyle gelişen rekabet ortamı, posta sektöründe bir reform programını gerekli kılmaktadır.

Tüm dünyada kamu posta idarelerinin sağladığı hizmetlerin çoğu zaman kalitesi görece düşük olduğu için tüketiciler çözüm olarak kamu posta idaresi ile rekabet halinde olan özel işletmecileri tercih etmektedir.

Bir çok gelişmekte olan ülkede kamu posta idareleri piyasa taleplerine cevap verememekte, kaliteli ve güvenli hizmet sunamamakta ve etkin çalışmamaktadır. Bunun sonucu olarak da bu ülkelerde oluşan zararlar ya yüksek tarifelerle kapatılmaya çalışılmakta ya da doğrudan devlet bütçesinden transfer edilerek karşılanmak durumunda kalmaktadır.

Ayrıca, kamu posta idarelerinin sağladığı düşük kaliteli hizmetler ve piyasanın belirli segmentlerinde sektör dışından yaşanan güçlü rekabet kamu posta idarelerinin finansman yapısı üzerinde olumsuzluklara neden olmakta ve evrensel hizmet sunumunu kimi zaman tehdit etmektedir.

Kamu posta idarelerinin maruz kaldıkları posta hacimlerindeki düşüş, posta piyasasındaki segmentin türüne, tüketici profiline, söz konusu segmentteki rekabetin seviyesine ve diğer sektör dışındaki ikame haberleşme araçlarının tehdidine göre değişiklik arz etmektedir. Bu çerçevede posta piyasasının sektör dışındaki rekabete en savunmasız segmenti geleneksel posta hizmeti olarak da ifade edilen yazılı haberleşme gönderileri segmenti olarak karşımıza çıkmaktadır.

POSTA PİYASASI

Geleneksel olarak posta hizmetleri değer zinciri toplama, tasnif, iletim ve dağıtım faaliyetlerinden oluşmaktadır. Posta piyasası ise değer zincirleri birbirine paralel başlıca üç temel segmente ayrılmaktadır: mektup postası, koli postası ve ekspres gönderiler ile kurye hizmetleri.

Mektup postası genellikle haberleşme amacına yönelik mektup, posta kartı ile reklam ve benzeri amaçlı adresli basılı kağıtlardan oluşmaktadır.

Koli postası posta şebekesi aracılığıyla yollanan Dünya Posta Birliği (UPU) standartlarına uygun paket, torba ya da maddeyi kapsamaktadır.

Ekspres ve kurye hizmetleri ise sevk ve teslimde öncelik sağlanan, hızlı, kapıdan kapıya teslim gibi katma değerli hizmetlerdir.

Uluslar arası posta hizmetleri, halen 190 üyesi bulunan ve posta ağlarının kurulmasını ve iyileştirilmesini sağlamak ve bu alanda uluslar arası işbirliğinin geliştirilmesine yardım etmeyi amaçlayan Dünya Posta Birliği tarafından alınan kararlar doğrultusunda sürdürülmektedir.

Her 5 yılda bir yapılan ve sonuncusu 2004 yılında Romanya'nın Bükreş kentinde gerçekleştirilen Dünya Posta Birliğinin 23. Kongresinde, "Bükreş Posta Stratejisi"nde (BPS)¹ 2005-2008 yıllarını kapsayan aşağıdaki hedefler belirlenmiştir:

-Evrensel Posta Hizmetinin² tüm dünya bireyleri arasında etkili bir iletişim kurulacak şekilde kaliteli ve uygulanabilir biçimde sağlanması,

-Uluslar arası posta ağının, hizmetlerin güvenli olarak sunulmasını sağlayacak ve hizmet kalitesini daha da yükseltecek şekilde iyileştirilmesi,

-Pazar bilincinin güçlendirilerek ve pazarın geliştirilmesiyle müşterilerin ihtiyaç ve taleplerinin karşılanması,

-Posta hizmetlerinin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesini garanti etmek ve teknolojik, sosyo-ekonomik ve düzenleme yaklaşımlarındaki değişiklikleri süratle adapte etmek amacıyla posta sektörü reformunun yapılması,

-Posta sektöründeki paydaşlar arasında işbirliğinin güçlendirilmesi ve genişletilmesi,

UPU' nun hedeflerinde de belirtildiği gibi, önümüzdeki 3 yıl boyunca posta sektörü için gerekli yapısal kararların proaktif bir anlayışla süratle alınması zorunluluk arz etmektedir.

Diğer taraftan AB'nin posta sektörüne ilişkin politika ve düzenleme yaklaşımları da AB ile entegrasyon sürecinde bulunan ülkemiz açısından çok önemlidir.

¹ UPU Congress – 2004 Doc 46

² Evrensel Posta Hizmeti ; bir posta hizmetinin, belirlenmiş ilke ve kurallarda coğrafi alan farkı gözetilmeksizin ülke sınırları içerisinde tüm kullanıcılar için karşılanabilir ücretlerde kesintisiz olarak sağlanmasıdır.

II.1 DÜNYADA, AB ÜLKELERİNDE VE TÜRKİYE’DE GENEL DURUM VE EĞİLİMLER

II.1.1 POSTA REFORM HAREKETLERİ

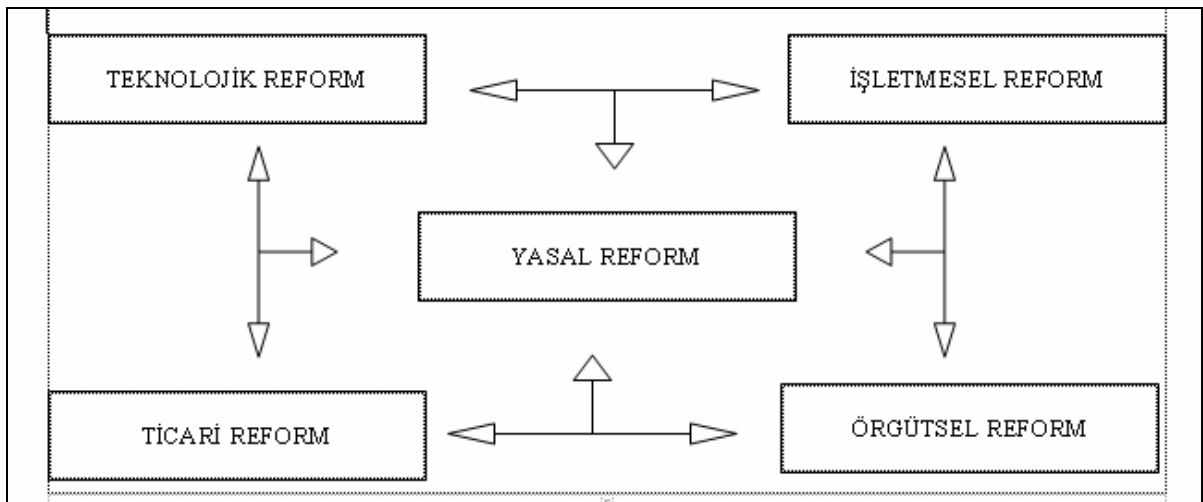
II.1.1.1 POSTA REFORMUNUN ÖZELLİKLERİ VE SÜRECİ³

Kamu sektörü reformu dünya genelinde yeni bir konu değildir. Son yıllarda bir çok ülke ekonomik ve sosyal alanlarda önemli gelişmeler kaydetmelerine paralel olarak, ülkelerin farklı özellikleri, ülke büyüklüğü ve kapsamına göre enerji, sağlık, ulaştırma, telekomünikasyon ve posta gibi değişik alanlarda reform programları başlatmıştır.

Hedeflerin belirlenmesi posta reformu sürecinin en önemli ve etkin faktörlerden biri olup bu alandaki tüm diğer faaliyetlerin de en başında yer almaktadır. Posta reformunda belirlenen hedeflere ulaşmak için posta sektörünün ekonomik ve sosyal boyutları, sektördeki birden fazla paydaşın varlığı ve karmaşık sorunları gibi anahtar konumdaki öğelerin dikkate alınması gerekmektedir.

Posta reform süreci kararlılık isteyen uzun zamanlı karmaşık bir süreç olmakla birlikte, bu sürecin uygulanması konusunda tüm paydaşların ortak bir tutum sergilemeleri zorunluluk arz etmektedir. Bunun yanında aşağıdaki şekilde de belirtildiği gibi ilgili tarafların görüş ve düşünceleri çerçevesinde uygun bir reform modeli seçilmesi büyük önem arz etmektedir.

Şekil : 1 Reform modelleri

Kaynak: UPU/ Guide to Postal Reform and Development-2004

³ Büyük ölçüde UPU/ Guide to Postal Reform and Development-October 2004 ‘dan faydalanılmıştır.

Söz konusu bu reformlardan ;

Yasal Reform : Piyasayı bir bütün olarak ele alan ve hizmetler, tüketiciler, kamu posta idaresi, özel işletmeciler ve düzenleyici kurum gibi bileşenlerden oluşan yeni bir yasal düzenlemeyi ifade etmektedir.

Örgütsel reform: Kamu posta idaresinin örgütsel yapısını, yasal statüsünü, varlıklarını, özerkliğini, yetkilerini ve yükümlülüklerini kapsamaktadır.

Ticari reform : Kamu posta idaresinin pazar, müşteri hizmetleri, iletişim, yeni hizmetler gibi farklı alanlarda faaliyetinde bulunmalarını ifade etmektedir.

İşletme reformu: İşletmenin modernizasyonu amacıyla hizmet kalitesinin iyileştirilmesi, verimliliğin artırılması ve maliyetlerin azaltılması gibi konularda hazırlanan projelerin hayata geçirilmesidir.

Teknolojik reform: Kamu posta idaresinin, işletmesini yenilemeye ve pazardaki varlığını sürdürmeye yardımcı olmak için ürün ve hizmet bazında teknolojinin yoğun bir şekilde kullanılmasını ifade etmektedir.

Posta sektörü reform süreci sadece yeni bir yasanın hazırlanması ve uygulanmasından ibaret değildir. Posta sektörünün ekonomik ve sosyal önemi ile karmaşık yapısı dikkate alındığında; bileşenlerin sadece biri ile gerçekleştirilen veya birbirleri ile sistematik bağlantısı bulunmayan tek tip bir model ve ara çözümlerle yapılan düzenlemelerin mevcut sorunları çözemediği gibi yeni sorunlar yarattığı gözlenmektedir. Geçmişte yapılan bu tür posta sektörü reformlarının da ülke gerçeklerinden uzak, sürdürülebilir ve uzun ömürlü olmadıkları görülmüştür.

Ayrıca, posta sektörü reform sürecinde posta sektöründe görevli yetkili ve uzmanların mutlaka görev almaları büyük önem arz etmektedir.

II.I.1.2 POSTA REFORMUNDA POLİTİK KOŞULLAR

Kamunun ilk görevi, ulusal tartışmalar ve sektörel yaklaşımlar çerçevesinde posta sektörü reformunun gerekliliğini ortaya koymaktır.

Kamu ve posta sektörü reformunu başlatmaya taraf diğer kesimlerin istekli ve kararlı olması bu konudaki ilk temel koşulu oluşturmaktadır. Aksi halde böylesine büyük bir

programın başarıya ulaşması mümkün gözükmemektedir. Kamunun sıkı politika kararı da ilgili tarafları daha fazla motive etmektedir.

Devletin posta sektörü reformunda kesin olarak kararlı olması durumunda özellikle aşağıda bahsedilen noktalara değinmek önem arz etmektedir:

Ulusal plan: Posta sektörü sorunları, ülkenin gelişmesinin desteklenmesinde posta sektörüne verilen önem ve bu konuda sağlayacağı katkılar da dikkate alınarak ulusal kalkınma plan ve politikaları çerçevesinde ele alınmalıdır.

Finansman: Posta sektörü reform çalışmaları (inceleme, araştırma, seminer, sözleşme, teknik hizmetler) için kaynak tahsis edilmelidir.

Teknik araçlar: Teknik inceleme, analiz ve posta sektörü reform programları hazırlamak ve ulusal ve uluslar arası organizasyonlarla anlaşmalar yapmak için üst düzeyde uzmanlar grubu oluşturulmalıdır.

Hukuki süreç: Reform sürecinin desteklenmesi için gerekli karar, onay vs. çıkarılmalıdır.

Politik kararlar alındığında, sektörün reformu için teknik hazırlık çalışmalarına yoğun ve kararlı bir şekilde başlanmalıdır.

Gelişmekte olan çok sayıda ülkede posta sektörü, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel güçlükler gibi ciddi yapısal problemlerle karşılaşmaktadır. Dünya Bankası-UPU işbirliğiyle yapılan “Postanın Yeniden Yapılandırılması” adlı çalışmanın sonuç kısmında, gelişmekte olan ülkelerin bir çoğunda posta sektörünün yeniden yapılanmaya gidilmeksizin içinden çıkılması güç olan bir kısır döngüye sürüklendiği görülmüştür. Bu sonuç da posta sektörünün detaylı bir şekilde incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. İşletme maliyetlerini karşılamak için kaynaklarını etkin kullanamayan ve ulusal fonlara artan oranda bağımlı olan kamu posta işletmecilerinin sayısının oldukça fazla olduğu gözlemlenmektedir. Diğer taraftan kamu posta işletmecileri bu fonlardan yararlandığı sürece performanslarını iyileştirmek için daha az çaba göstermektedirler.

Bazı ülkeler işletme maliyetlerinin desteklenmesi konusunda daha ihtiyatlı davranmakta reform ve mevcut yapının modernleştirilmesi için kaynak aktarmada zorluklar yaşamakta veya kaynak bulamamaktadır. Bunun sonucu olarak da , nüfusun önemli bir bölümü posta hizmetlerine erişimden en iyi şekilde faydalanamamakta ve gönderilerini yollamak veya

almak için uzun mesafeler kat etmek zorunda kalmaktadırlar. Zira kamu posta işletmecisi, temel altyapı hizmetlerinden yoksun bölgelerde evde teslim hizmetini sağlayamamaktadır. Bu durumda posta kutuları , posta dağıtım sorununu çözmek amacıyla kullanılmaktadır.

Posta sektörü reformunun doğru gerçekleştirilebilmesi için, bir çok unsuru bir arada götürmek gerekmektedir. Diğer bir deyişle, reformu sürdürmekle görevli üst düzey sorumlular, posta sektörü ile ilişkili her konuya eğilmek zorundadırlar.

Bu noktadan hareketle, öncelikle aşağıda sıralanan bazı temel sorulara cevap bulmak gerekmektedir:

Evrensel Posta Hizmeti

- Amacı nedir?
- Kapsamı nedir?
- Kabul edilebilir en düşük kalite standartları nelerdir?
- Nüfusun geniş kesimlerince nasıl daha erişilebilir hale getirilebilecektir?
- Hizmet sunum düzeyi nasıl kontrol edilecektir?
- Bu hizmeti sağlamakla kim sorumludur?
- Nasıl finanse edilecektir?

Hükümet

- Posta sektörü çerçevesinde rolü nedir?
- Posta sektörünü düzenlemek amacıyla nasıl bir mekanizma kullanılacaktır?
- Ticari, işletme, teknolojik ve idari açılardan evrensel posta işletmecisinin modernizasyonu nasıl desteklenecektir?

Diğer İşletmeciler

- Kimlerdir?
- Evrensel posta hizmeti ile ilgili yükümlülükleri nelerdir?
- Hakları nelerdir?
- Nasıl bir denetim mekanizmasına tabi olacaklardır?

Müşteriler/ Tüketiciler

- Hakları ve yükümlülükleri nelerdir? Nasıl güvence altına alınacaktır?
- İhtiyaçlarını sistematik olarak tahmin etmek için hangi mekanizmalar yer alacaktır?
- Sektöre uygulanan ilke ve yönergelerin tanımında nasıl yer alacaklardır ?

II.1.1.3 POSTA REFORMUNDA TEMEL HEDEFLER

Ulusal posta sektörü reform programında aşağıda belirtilen temel hedeflerin yer alması önem arz etmektedir:

1. Posta hizmetlerine evrensel boyutta erişimin sağlanması: Posta hizmetleri kapsamının genişletilmesi ve özellikle halen hizmet götürülemeyen bölgelerde farklı hizmetlere erişimi güçlendirerek ve genişleterek daha fazla kalkınmanın sağlanması,

2- Evrensel alan ve rekabetçi alan arasında doğru dengenin bulunması: Posta işletmecilerinin pazar paylarını artırmak için rekabet halinde oldukları ve daha kaliteli ve ucuz hizmetler verdikleri bir ortamda tüm kullanıcıların evrensel posta hizmetlerine erişiminin garanti altına alınması,

3-Yeni hizmetlerin desteklenmesi: Teknolojik yenilikler ve diğer ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesine destek verilerek yeni hizmet türlerinin geliştirilmesi,

4- Posta sektörünün ekonomik hayattaki rolünün güçlendirilmesi: Ulusal altyapı ve fiziksel şebekenin tamamlayıcısı ve özellikle ulusal kalkınma çerçevesinde ekonomik ve sosyal faaliyetlerin önemli bir unsuru olan posta sektörüne önem kazandırılması,

5- Evrensel posta hizmetinde sağlıklı bir finansman yapısının sağlanması: Posta sektörü reform sürecinde, evrensel hizmet sağlayıcısının mali dengesini bozmayan kendi kendini idame ettirebilen bir finansman sisteminin öngörülmesi,

6- Kamu posta işletmecisinin yeniden yapılandırılması: Reform uygulamaları kapsamında posta piyasasındaki faaliyetlerinin iyileştirilmesi ve piyasadaki artacak rekabet ortamına hazırlanması amacıyla kamu posta işletmecisinin büyük yapısal dönüşüme uğraması

7- Uluslar arası bütünleşme sürecine posta sektörünün hazırlanması: Uluslar arası posta piyasalarında kabul gören yapısal gelişmelerin analiz edilmesi ve

evrenselleşen yeni bir posta dünyasında etkin ve başarılı bir bütünleşmeye ülkeyi hazırlamak için her türlü çabanın gösterilmesi,

8- Devletin düzenleyici rolünün güçlendirilmesi: Posta piyasasında sağlıklı bir rekabet ortamını tesis edebilecek, etkin ve bağımsız çalışabilecek bir düzenleyici otoritenin oluşturulması .

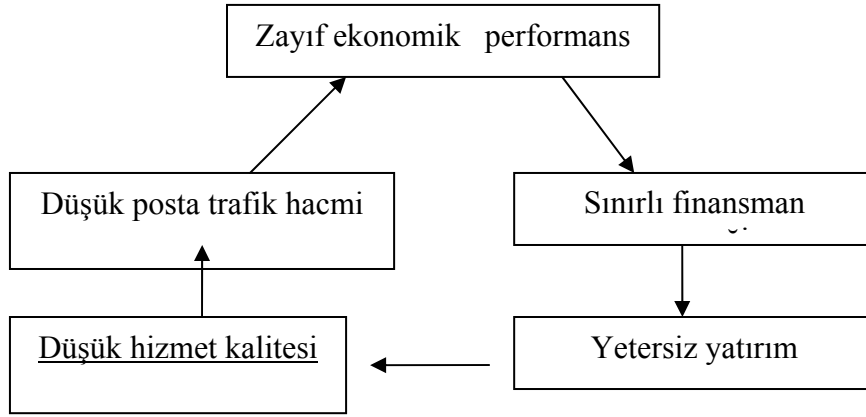
II.1.2 POSTA PAZARININ DÜNYADA VE AB ÜLKELERİNDEKİ DURUMU

Posta hizmetleri, ulusal yönetimlerin oluşumundan beri ekonomik ve sosyal hayatta önemli roller üstlenmiştir. Tarihsel süreç içinde posta hizmetlerini incelediğimizde, çoğu ülkede posta hizmetlerinin devlet kuruluşlarının tekelinde sunulduğunu, 1960'ların sonu, 1970'li yılların başında geleneksel posta hizmetleri sunan kamu posta işletmecileri dışında doküman ve paket gönderimi hizmetleri sunan özel firmaların da posta sektöründe yer almaya başladığını görmekteyiz. Bu yıllar posta piyasalarında rekabetin oluşmaya başladığı yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kamu posta işletmecilerinin bir devlet kuruluşu olması, artan rekabet koşullarında faaliyet göstermeleri için gerekli olan idari esneklik ve özerkliğe sahip olmamaları, ayrıca hükümetlerin de karar alma süreçlerinde maliyet faktörüne gereken önemi vermemeleri ve aşırı istihdam yaratılması nedeniyle dünyanın birçok ülkesinde söz konusu işletmeciler büyük mali açıklarla karşı karşıya kalmıştır⁴. Bu kapsamda , bir çok ülke hükümet bütçesindeki mali yükü azaltmak, posta hizmetlerinde verimliliği, hizmet kalitesini ve tüketici memnuniyetini artırmak ve yaygınlaşan serbestleşme politikalarını takip etmek için posta sektörü reform programlarını uygulamaya koymuşlardır.

Aşağıdaki şema , posta hizmetlerinin içinde bulunduğu kısır döngüyü göstermektedir.

⁴ UPU/ Guide to Postal Reform and Development-October 2004

Kaynak: UPU/ Guide to Postal Reform and Development- 2004

Tüketiciler düşük kalitedeki hizmetten kaçınmak için posta piyasasında yer alan alternatiflere yani kamu posta işletmecileri ile rekabet içinde olan diğer hizmet sağlayıcılarına yönelmişlerdir. Benzer şekilde tüketiciler posta sektörü dışındaki alternatifleri araştırarak posta hizmetlerinden faydalanmak yerine kalite ve fiyat ve sürat avantajı olan diğer hizmetleri de kullanmaya başlamışlardır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerden doğrudan etkilenen, posta pazarının en savunmasız bölümü haberleşme amacına yönelik geleneksel mektup haberleşmesi segmenti olmuştur.

Posta sektörü reformu için UPU üyesi ülkelerin üzerinde mutabakata vardığı bir dizi prensip vardır. Bunlar;

- İşletme ve sektörü düzenleme işlevlerinin birbirinden ayrılması
- Standartları ve kapsamı belirlenmiş evrensel hizmet sunumunun garanti altına alınması
- Kamu yararı ve özel menfaatlerin bir arada gözetilmesi
- Etkin rekabet ortamı yaratılarak tüketicilerin faydalarının maksimize edilmesi
- Kamu posta işletmecisinin operasyonel ve idari açılardan modernizasyonu
- Posta hizmetlerinin sunumunda bilgi teknolojilerinden maksimum düzeyde yararlanılması, teknolojik alt yapının geliştirilmesi

- Kamu veya özel posta işletmecilerinin faaliyet alanlarını genişletmelerini sağlayacak bölgesel entegrasyon ve globalleşme hareketlerine önem verilmesidir.

Kamu ve özel posta işletmecilerinin yeni hizmet türlerini sunmaya başlamasıyla ivme kazanan posta piyasalarında, başta AB ülkeleri olmak üzere çoğu gelişmiş ve gelişmekte olan ülke posta tekelini sınırlandırmak ve sektörü rekabete açmak için düzenlemeler yapmışlardır. Ayrıca, 1980'lerin sonundan itibaren bazı Avrupa ülkelerinde kamu posta işletmecilerinin şirketleştirildikleri de görülmektedir. Kamu posta işletmecileri devletten uzaklaştıkça ve pazarlar serbestleştikçe bağımsız düzenlemeye olan ihtiyaç artmıştır. Bu kapsamda; politika belirleme, düzenleme, işletme fonksiyonları ayrıştırılarak, kamunun ve özel sektör işletmecilerinin piyasadaki rollerinin net bir şekilde belirlenmesi büyük önem arz etmektedir.

OECD ülkelerinin çoğunda, posta hizmetleri büyük oranda kamu kuruluşları tarafından sağlanmaktadır. Pek çok ülke kamu kuruluşlarının yönetimini işletmeci lehine yeniden yapılandırmıştır. Pek çok kamu posta işletmecisi de paralı posta hizmetleri gibi diğer alanlarda da yer almaya başlamıştır.

Bir çok ülkede küçük şehirlerin ve kırsal kesimlerin posta hizmetleri daha çok, bir işyerinde diğer hizmetler ile birlikte yetkilendirilmiş özel işletmeciler tarafından sağlanmaktadır. Son on yıl içerisinde, pek çok ülke, kamu posta işletmecilerini ticari şirkete dönüştürme reformu kapsamında kamu posta işletmecilerinin yönetim ve işletme yapısında değişiklik yapmışlardır. Bu reformlar genellikle hizmet kalitesinin iyileştirilmesinde, verimlilik ve etkinliğin artırılmasında önemli rol oynamıştır.

ABD, Japonya ve Kore gibi ülkeler de kamu posta işletmecilerini ticari şirkete dönüştürmek için gerekli önlemleri almışlardır.

Aşağıdaki tabloda Dünya Posta Birliği (UPU) üyesi ülkeler posta idarelerinin 2005 yılı itibariyle statüsü yer almaktadır:

Tablo-1 Dünya Posta Birliği (UPU) Üyesi Ülkelerin Posta İdarelerinin Statüsü

KAMU STATÜSÜNDE OLANLAR			KAMU ŞİRKETİ STATÜSÜNDE OLANLAR	KISMİ OLARAK ÖZELLEŞTİRİLMİŞ OLANLAR	TAM OLARAK ÖZELLEŞTİRİLMİŞ OLANLAR
ABD	İSVİÇRE	ORTA AFRİKA	ALMANYA	HOLLANDA (%45'i Kamu, %55'i KPN Holding)	ARJANTİN
AFGANİSTAN	JAMAİKA	PAKİSTAN	AVUSTURYA		SİNGAPUR
ANGOLA	JAPONYA	PANAMA	BULGARİSTAN		
AVUSTRALYA	KAMBOÇYA	PARAGUAY	DANİMARKA		
B. ARAP EMİRLİKL.	KANADA	RUSYA	DOMİNİK CUMH.		
BARBADOS	KATAR	RUANDA	ESTONYA		
BELÇİKA	KAZAKİSTAN	SEN LUCIE	FİL DİŞİ SAHİLLERİ		
BENİN	KENYA	SEN VINCENT	(%98'i Kamunun, %2'si çalışanların)		
BEYAZ RUSYA	KIRGIZİSTAN	SENEGAL	FİLİPİNLER		
BHUTAN	KOLOMBİYA	SEYŞELLER	FİNLANDİYA		
BOLİVYA	KONGO	SLOVAKYA	GANA		
BOTSWANA	KOSTARİKA	SURİYE	HİRVATİSTAN		
BREZİLYA	KUVEYT	SUUDİ ARABİSTAN	İNGİLTERE		
BURKİNA FASO	KÜBA	ŞİLİ	İSVEÇ		
CAP-VERT	LAO CUMH.	TACİKİSTAN	İTALYA		
ÇEK CUMH.	LESOTO	TAYLAND	MACARİSTAN		
ÇİN HALK CUM.	LETONYA	TOGO	MALAVİ		
EKVATOR	LİBERYA	TONGA	MALEZYA		
EL SALVADOR	LİBYA	TUNUS	MALTA		
ENDONEZYA	LİTVANYA	TÜRKiYE	NAMİBYA		
ERİTRE	LÜKSEMBURG	UKRAYNA	NORVEÇ		
ERMENİSTAN	MADAGASKAR	UMMAN	ÖZBEKİSTAN		
ETYOPYA	MAKEDONYA	URUGUAY	PERU		
FAS	MALİ	ÜRDÜN	POLONYA		
FRANSA	MORİS	VANUATU	PORTEKİZ		
GABON	MEKSİKA	VENEZÜELLA			
	MISIR				

KAMU STATÜSÜNDE OLANLAR			KAMU ŞİRKETİ STATÜSÜNDE OLANLAR	KISMİ OLARAK ÖZELLEŞTİRİLMİŞ OLANLAR	TAM OLARAK ÖZELLEŞTİRİLMİŞ OLANLAR
GAMBİYA	MOLDOVA	YUNANİSTAN	ROMANYA		
GİNE	MORİTANYA		SIERRA LEONE		
GUINEA BISAU	MOZAMBİK		SRI LANKA		
GÜNEY AFRİKA	MYNMAR		SUDAN		
HAİTİ	NEPAL		UGANDA		
HİNDİSTAN	NİJER		YENİ ZELANDA		
İRAN	NİJERYA				
İRLANDA					
İSPANYA					
İSRAİL					

Kaynak :UPU/Status and Structures of Postal Administrations-2005)

Bir çok ülkede kamu posta işletmecileri, posta hizmetlerini belirli bir ağırlık ve ücret veya hem ağırlık hem de ücret esası üzerinden tekel kapsamında sağlamak yetkisine sahiptirler. Estonya, Finlandiya, İsveç ve Yeni Zelanda gibi birkaç ülkede ise posta hizmetlerinin tamamı rekabete açılmıştır. Ekspres gönderiler ve koli hizmetleri içinse hiç bir ülkede tekel bulunmamaktadır.

Kamu posta işletmecilerinin tekele tabi alandaki posta tarifelerini belirleme serbestisi, genellikle standart mektupların ücret tavanı ve tüm alanlar için tek tarife uygulaması ile sınırlandırılmıştır.

Posta sektöründe reform yapan ülkelerin elde ettiği sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

- Artan rekabetle fiyatlarda yaşanan düşüş; hizmet çeşitliliği sonucunda daha fazla gruba hitap eden tarife yelpazesi,
- Hizmet kalitesinde; dağıtım sıklığı, sürat ve güvende artış, posta merkezlerinde bekleme süresinin azaltılması,
- Yeni rakiplerin oluşması; işletmeci sayısının artması, pazarın büyümesi
- Verimliliğin artması,

- Yeni posta hizmet türlerinin ortaya çıkması ve yeni teknolojilerin uygulanması,
- Posta hacminin artmasıdır.

Avrupa Birliğinin posta sektörü için politikası belirlenmiş kurallar içerisinde posta hizmetlerinin bütün AB vatandaşları için karşılanabilir bir ücretle etkin, sürekli ve kaliteli olarak sağlanmasıdır.

Bu amaçla posta hizmetleri için tespit edilen hedefler :

- Evrensel posta hizmetinin tanımlanması,
- Her üye ülke için tekel alanlarının belirlenmesi,
- Posta pazarının kademeli ve kontrollü olarak rekabete açılması,
- Hizmet kalitesinin belirlenmiş standartlarda sağlanması ve sonuçlarının duyurulması,
- Tarifelerin maliyet esasına göre yapılması ve evrensel hizmet sağlayıcısının muhasebe kayıtlarının şeffaf olması,
- Tekel alanı dışında etkin rekabetin sağlanması,
- Posta sektörünü teknolojik ilerleme ve değişimlere etkin ve hızlı bir şekilde uyum sağlamaya teşvik edilmesi ve yardımcı olunması,
- Sektörün düzenlenmesi sırasında, kullanıcı ihtiyaçları, çalışanların katkıları, sektörün önemi ve Birliğin ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerinin dikkate alınması,
- Posta sektör politikası ile diğer Birlik politikalarının geliştirilmesinde ortak yaklaşım sağlanması

olarak belirlenmiştir.

Sözü edilen hedeflere ulaşılabilmesi için, AB Komisyonu tarafından 11 Haziran 1992 tarihinde Posta Hizmetlerinin Geliştirilmesi Hakkında Yeşil Kitap (Green Paper) yayımlanmıştır. Sözü edilen kitapta; posta sektörünün o günkü durumu ve sorunları değerlendirilerek, evrensel posta hizmetlerine, herkesin karşılanabilir bir ücret ve iyi bir hizmet kalitesiyle Birlik üyesi ülkelerin tümünde ulaşabilmesi için gerekli alt yapının oluşturulması, ulusal idarelere bazı istisnai haklar veren posta tekelinin her üye tarafından

uygulanması, hızlı ve reklam amaçlı gönderiler ile doğrudan posta ve yurtdışı gönderilerin tekel alanı dışına çıkarılması ile düzenleme ve işletme fonksiyonlarının birbirinden ayrılması gibi posta hizmetlerini serbestleşmeye yönlendiren radikal hususlara yer verilmiştir.

1993 Haziranında AB Komisyonu tarafından sunulan “*posta sektörü için tek pazarın geliştirilmesi, zorunlu evrensel posta hizmeti tanımının yapılması ve tekel alanlarının belirlenmesi*” konularını içeren üç tavsiye kararı AB Parlamentosu ve Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Daha sonra AB Konseyi, “*Posta Hizmetlerinin Geliştirilmesi*” hakkındaki 7 Şubat 1994 tarihli tavsiye kararı ile yukarıda belirlenen üç hedefin geciktirilmeden hayata geçirilmesi için Komisyonu gerekli tedbirleri almaya davet etmiş ve Komisyon da “*Birlik posta hizmetleri iç pazarının geliştirilmesi, hizmet kalitesinin artırılması ve posta sektöründe rekabet kurallarının uygulanması*” konusundaki teklifi 26 Temmuz 1995 tarihinde kabul etmiştir. Nihayet 17 Aralık 1997 tarihinde “*Birliğin Posta Hizmetleri İç Pazarının Gelişimi ve Hizmet Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Ortak Kurallara İlişkin*” 97/67/EC sayılı ilk posta Direktifi Komisyon tarafından kabul edilmiştir. Beş yıl sonra ise, AB Parlamentosu ve Konseyince 10 Haziran 2002 tarih ve 2002/39/EC sayılı Direktif ile 97/67/EC sayılı Direktifin bazı maddeleri değiştirilmiştir.

II.1.2.1 POSTA PERSONELİ , İŞ YERLERİ VE HİZMETLERE ERİŞİM ⁵

2003 yılında dünya genelinde UPU’ ya üye ülkelerin posta idarelerine ait 660.000 işyeri ve 5 milyon civarındaki posta çalışanına rağmen; çoğunluğu Afrika’da olmak üzere dünya nüfusunun yaklaşık %4’ü posta hizmetlerinden yararlanamamıştır.

2003 yılında Türkiye’de PTT Genel Müdürlüğüne ait iş yeri sayısı 4421 ve çalışan sayısı ise 32.487 olmuştur.

Gelişmiş ülkelerde kamu posta işletmecisine ait işyeri sayısında önemli ölçüde azalma yaşanmış ve geride kalan 15 yıl içerisinde bu sayı %15 civarında gerilemiştir. UPU üyesi ülkelerde, kentlerde gönderilerin % 60’ı günde bir; %24’ü günde iki kez, kırsal kesimlerde ise gönderilerin %23’ü haftada en az altı, %26’sı beş ve %10’u sadece bir kez kamu posta işletmecileri tarafından konutta teslim edilmektedir.

Dünya nüfusunun %81’inden fazlası gönderisini evde teslim alırken Afrika’da ve Arap ülkelerinde nüfusun yaklaşık %15’i gönderisini bir posta iş yerinden teslim almaktadır. En

⁵ UPU Postal Market 2004 Review and Outlook ve PTT istatistiklerinden yararlanılmıştır.

yoğun posta ağı, her bir işyerinin ortalama 4.310 yerleşimciye hizmet verdiği Avrupa’da ve 4.990 yerleşimciye hizmet verdiği sanayileşmiş ülkelerde bulunmaktadır. Afrika’da ise 45.000’den daha fazla kişiye sadece tek bir işyeri düşmektedir. Ülkemizde ise; 2003 yılı itibariyle 13.571 yerleşimciye bir posta işyeri hizmet vermiştir.

Sanayileşmiş ülkelerde 370 kişiye bir posta personeli hizmet verirken, Avrupa’da 557 kişiye bir, Afrika’da ise 9.280 kişiye bir posta personeli düşmektedir. Türkiye’de ise 2003 yılında, 1.760 kişiye karşılık bir posta personeli hizmet vermiştir.

Tablo 2- 2003 Yılında Dünya Geneline Posta Çalışanlarının ve İşyerlerinin Dağılımı

	Posta Çalışanları		Posta İşyerleri	
Sanayileşmiş Ülkeler	2,368,630	%48	175,566	%26
Avrupa ve Doğu Avrupa Ülkeleri	862,005	%17	111,456	%17
Asya ve Pasifik Ülkeleri	1,369,571	%28	307,807	%46
Afrika	70,255	%1	14,434	%2
Latin Amerika ve Karayipler	181,740	%4	37,820	%6

Kaynak: UPU Postal Market 2004 Review and Outlook

II.1.2.2 POSTA GELİRLERİ⁶

Dünya genelinde 20 yıldan fazla bir süredir posta hizmetlerinden elde edilen hasılat artmaya devam etmiş, 2003’te 174.6 milyar SDR⁷ ye ulaşmıştır. Artışın büyük bölümü hasılatın %91’ini paylaşan sanayileşmiş ülkelerde yoğunlaşmıştır. Türkiye’de 2003 yılında elde edilen toplam gelir 311,2 milyon SDR iken, 2004 yılında bu rakam 365,4 milyon SDR’ e ulaşmıştır.

Benzer şekilde çalışan başına düşen hasılat da bir artış yaşanmıştır. Söz konusu hasılat yıllık olarak Avrupa’da çalışan başına ortalama 5.000 SDR, Arap ülkelerinde ve Asya -

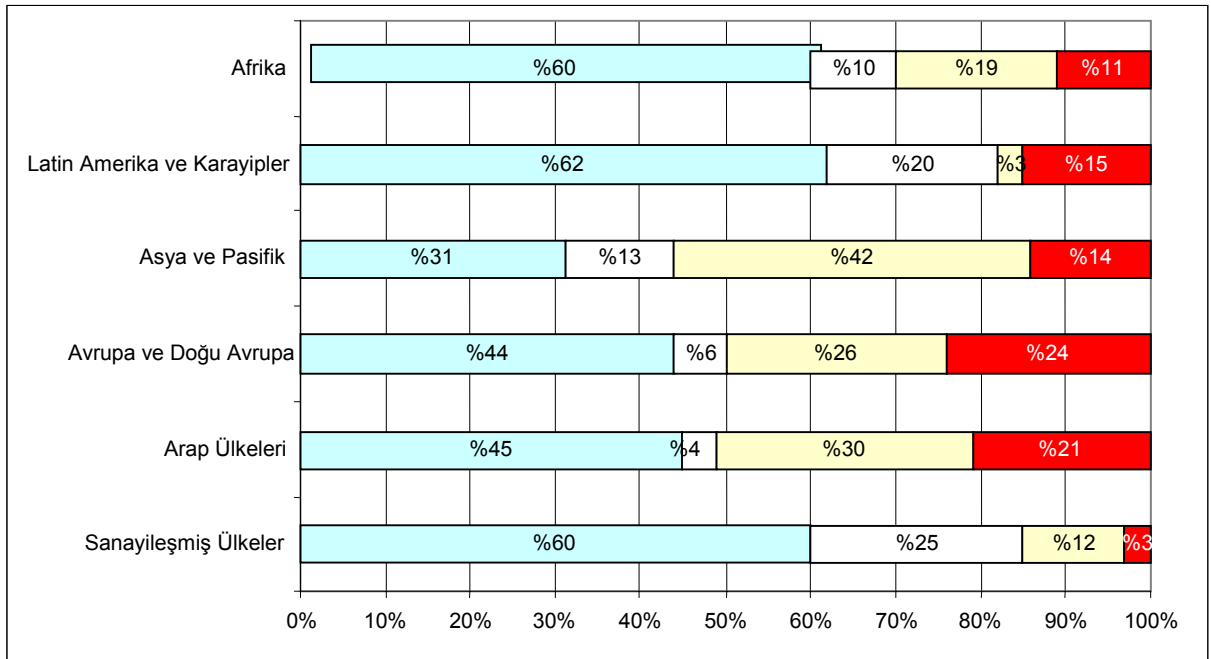
⁶ UPU Postal Market 2004 Review and Outlook ve PTT istatistiklerinden yararlanılmıştır.

⁷ SDR/DTS (Özel Çekme Hakları) Uluslar arası Para Fonu (IMF)’nun uluslar arası hesaplaşmalarda kullandığı para birimidir. UPU Postal Market 2004 adlı doküman verileri 2003 yılına ait olduğundan 31 /12/ 2003 tarihindeki 1 SDR = 1.486 USD olarak belirlenmiştir.

Pasifik Bölgelerinde 6.000 SDR, Afrika'da 8.000 SDR, Latin Amerika ve Karayipler' de 11.000 SDR ve sanayileşmiş ülkelerde 67.000 SDR' dir. Ülkemizde ise bu değerler 2003 yılında 9100 SDR ve 2004 yılında 11900 SDR olarak gerçekleşmiştir.

Hasılatın büyük bir bölümü mektup postası gönderilerinden elde edilmektedir. 2003 yılında, dünya posta hasılatının %58'i mektup postasından, %23'ü koli postası ve lojistik hizmetlerinden, %14'ü paralı posta hizmetlerinden ve %5'i diğer hizmetlerden elde edilmiştir. Ancak bu oran bölgeler arasında farklılık arz etmektedir. Ülkemizde ise; 2003 yılı verilerine göre hasılatın %54' ü mektup postasından, %9' u koli postasından, %5' i paralı posta hizmetlerinden ve %32' si de diğer faaliyetlerden kazanılmıştır.

Tablo 3- 2003 Yılında Posta Gelirlerinin Hizmetlere Göre Dağılımı

Mektup Postası
 Koli postası ve Lojistik hizmetleri
 Paralı Posta hizmetleri
 Diğer

Kaynak: UPU Postal Market 2004 Review and Outlook

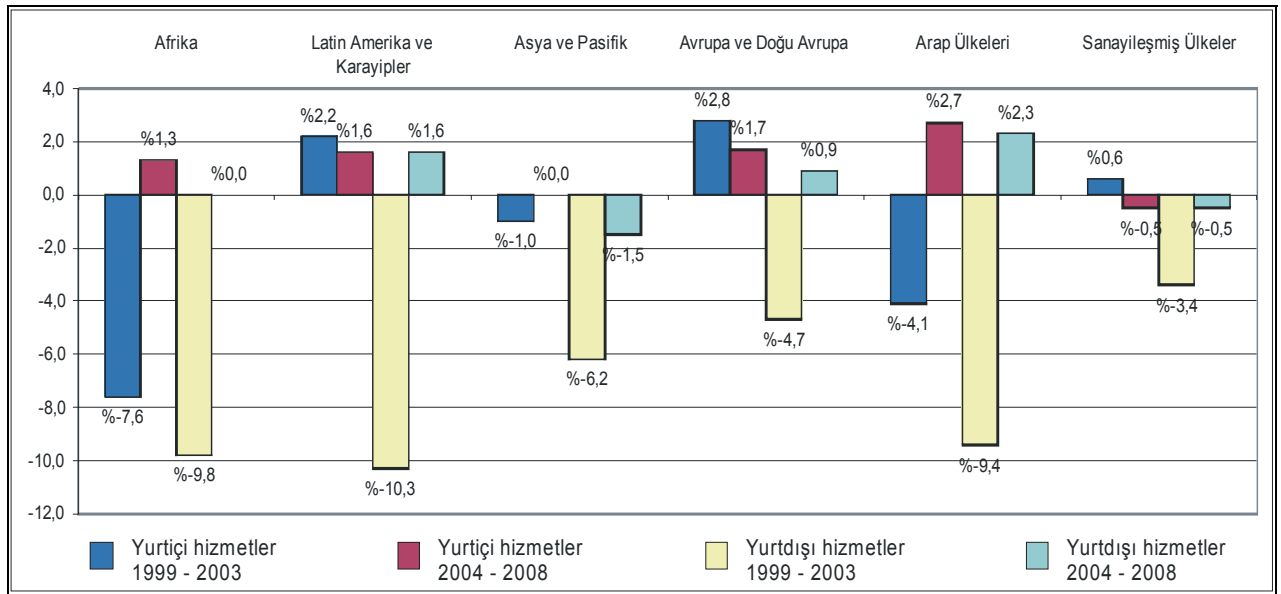
II.1.2.3 MEKTUP POSTASI ⁸

2003 yılında dünya genelinde yurtiçi mektup postası gönderilerinin toplam trafiği 424.5 milyar adet ve yurtdışı gönderi sayısı ise 6.028 milyar adet olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Türkiye’de ise; yurtiçi mektup postası trafiği 881,7 milyon, yurtdışı mektup postası trafiği ise 31,8 milyon adet olarak gerçekleşmiş olup bu gönderilerinin yaklaşık %30’unu reklam amaçlı gönderiler oluşturmuştur.

Gazete ve süreli yayınların trafiklerinin artmasında halkın eğitim seviyesinin yükselmesi ve hizmet sağlayıcılarının daha iyi kalitede hizmet sunma yarışı önemli rol oynamıştır. Diğer taraftan özellikle internet ve elektronik posta gibi diğer iletişim araçlarının gelişimi ve kullanımının artması haberleşme niteliğindeki mektup postası hizmetini olumsuz yönde etkilemiştir.

2002 yılında AB ülkelerinde mektupların yaklaşık % 80’ini kurumsal mektup gönderilerinin oluşturduğu, kişisel mektup oranının ise % 7.5 düzeyinde gerçekleştiği görülmüştür.

Tablo 4- 1999-2003 Yılları Arasında Toplam Mektup Postası Gönderilerindeki Yıllık Ortalama Artış Ve 2004-2008 Dönemine Ait Tahminler

Kaynak: : UPU Postal Market 2004 Review and Outlook

⁸ UPU Postal Market 2004 Review and Outlook ve PTT istatistiklerinden yararlanılmıştır.

II.1.2.4 KOLİ POSTASI

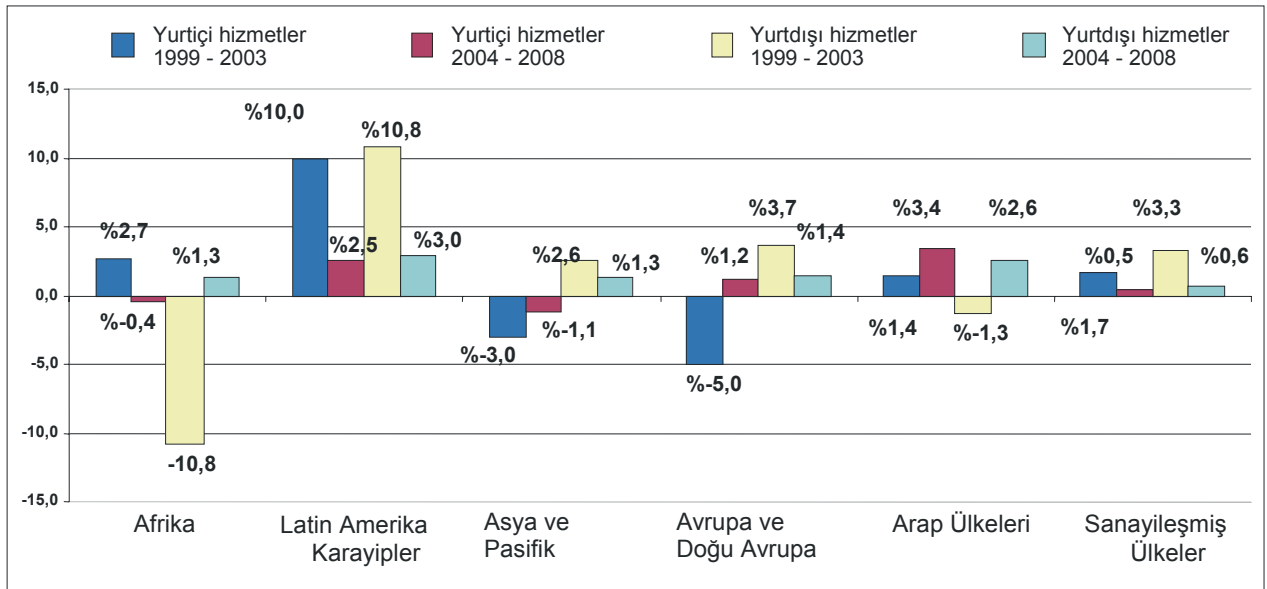
Koli postası trafiği, dünya genelinde yerel ve uluslar arası ticaretteki büyümeden ve özellikle e-ticaretteki gelişmeden büyük oranda etkilenmiştir.

2003 yılında 4.4 milyar ulusal, 47 milyon da uluslar arası koli trafiği gerçekleşmiştir. Bir önceki yıllarla karşılaştırıldığında ulusal koli trafiğinde % 5 yurt dışı koli trafiğinde de %2.6'lık bir düşüş yaşanmıştır. Ulusal koli trafiğindeki düşüşte, kullanıcıların yeni hizmet arayışları önemli rol oynamıştır. Dünya genelindeki düşüş genellikle gelişmiş ülkelerde yaşanmakla birlikte ülkeler bazında bakıldığında ülkelerin yarısında trafiğin artmakta olduğu gözlemlenmiştir.

Bununla birlikte kişi başına düşen yurtiçi koli trafiğinde de bir azalma yaşanmış ve 1998 de her bin kişiye 802 koli düşerken bu sayı 2003 te 695 olmuştur. Yurtdışı koli trafiğinde ise tersine , 1998 yılında her bin kişi başına düşen koli sayısı 6.8 iken bu rakam 2003 te 7.5 e yükselmiştir.

Ülkemizde ise bu trafik 2003 yılında yurtiçinde 935 bin ve yurtdışında (giden) 34 bin adet olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5- 1999-2003 Dönemine İlişkin Koli Gönderilerinin Ortalama Yıllık Artışı ve 2004-2008 Dönemine İlişkin Tahminler

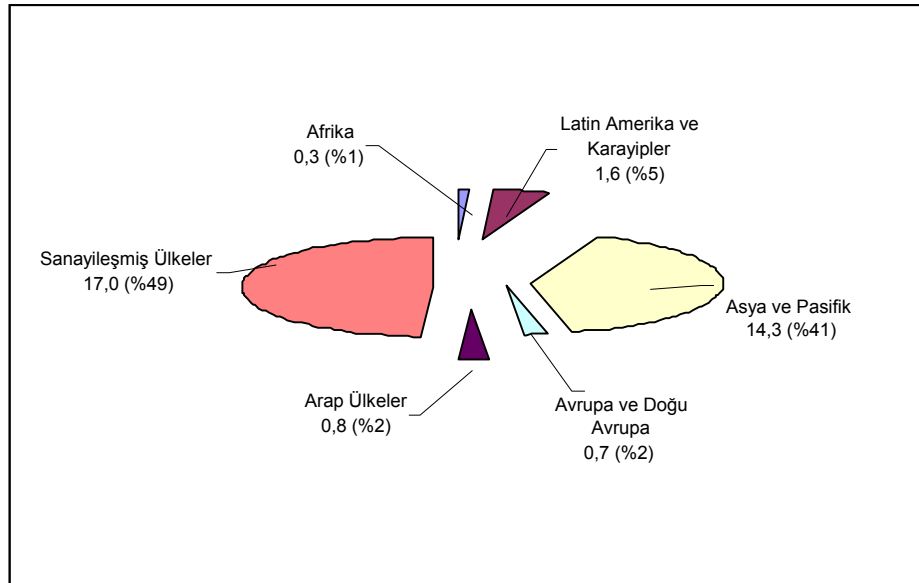
Kaynak: UPU Postal Market 2004 Review and Outlook

II.1.2.5 EKSPRES POSTA HİZMETİ

Dünya genelinde yurtdışı ekspres posta gönderi sayısı 2003 yılında %6'lık bir artışla 34.7 milyona ulaşmıştır.

Söz konusu bu gönderi trafiğindeki artışı belirleyen faktörler arasında; müşterilere sunulan hizmetlerde kalitenin yükseltilmesi, yeni hizmet sunumları ve uygun fiyat stratejisi bulunmaktadır. Bununla birlikte yurtdışı hizmetlerde gelişen uluslar arası ticaret de önemli bir rol oynamaktadır.

Tablo 6- 2003 Yılında Yurtdışı Ekspres Gönderilerinin Dünya Genelinde Dağılımı

Kaynak: UPU Postal Market 2004 Review and Outlook

II.1.3 AVRUPA' DA DURUM

1992 yılına kadar Avrupa ülkelerindeki posta ve telekomünikasyon hizmetlerini mevzuat ve işletme unsurlarıyla bir arada yürüten ve "Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa Konferansı" (CEPT) olarak adlandırılan kuruluş "işletmeci" ve "mevzuat" temelinde iki ayrı kuruluş halinde yeniden yapılandırılmıştır. Bunun sonucunda posta hizmetleri alanında Avrupa Kamu Posta İşletmecileri Birliği (POSTEUROP) ile Avrupa Posta Mevzuat Komitesi (CERP) oluşturulmuştur.

POSTEUROP'un amacı, posta hizmetlerini kolaylaştırmak, modernize etmek, Avrupa Posta İdareleri arasında işbirliğini güçlendirmek, üye ülkelerle bilgi alışverişinde bulunmak,

hizmet kalitesi normlarını belirlemek ve uygulamasını kontrol etmek, etkinliği, verimliliği ve kalite/ücret ilişkisini iyileştirmek için alınan önlemleri desteklemektir.

Ayrıca, POSTEUROP'un en önemli hedefleri arasında, AB'ye aday ülkelerin posta Direktiflerinin gerekliliklerini yerine getirmelerine yardımcı olmak amacıyla hazırlanan yeni Anlaşma (Accord)⁹'nin uygulanması bulunmaktadır.

Sözü edilen Anlaşma'nın, önemli başlıkları aşağıda yer almaktadır:

Ana Hedefler

Hedef 1- Hizmet kalitesi standardı ve 2002/39/EC sayılı Direktifin gerekliliklerine tam uyumu gerçekleştirmek

Bu hedefe ulaşmak için ;

1- Yurtiçi ve topluluk içi öncelikli gönderiler için hizmet kalitesi performansının ulusal mevzuat otoritelerince bağımsız olarak yılda bir kez ölçülmesi ve izlenmesi,

2- Yurtdışı posta hizmeti standardı konusunda, postanın % 85'inin G+3'de, % 97'sinin ise G+5'de tesliminin sağlanması,

3- Yurtiçi posta hizmeti standardının yurtdışı posta için belirlenen standartlar ile uyumlu olması,

4- Gerçekleştirilen hizmet kalitesi performansına ilişkin bilginin düzenli olarak yayımlanması ve buna ek olarak olabildiğince basit ve uygulanabilir bir haber isteme (reklamasyon) süreci uygulanması,

5- Verilen hizmeti iyileştirmek ve maliyetleri düşürmek için ulusal dağıtım şebekelerinin yeniden planlanması

yükümlülükleri getirilmektedir.

Hedef 2- Muhasebe, rapor standartları ve 2002/39/EC sayılı Direktifin gerekliliklerine tam uyumu sağlamak

Bu hedef için ;

⁹ Posteurop Annual Review 2004

1- Evrensel hizmet sağlayıcılarının yurtiçi muhasebe sistemlerinde tekel ve tekel dışındaki hizmetlerin her biri için ayrı hesap tutmaları,

2- Tekel dışındaki hizmetler için hesaplarda evrensel hizmet kapsamına girenler ile girmeyenlerin açıkça ayırt edilmesi,

3- Doğrudan giderleri kusursuz olarak belirleyen bir sistem uygulanması öngörülmektedir.

Destekleyici Hedefler

Hedef 3 : Tüm personelde bir müşteri bilinci ve piyasa bilinci geliştirmek, pazarlama ve satış faaliyetleri konusunda etkin bir yaklaşım benimsemek

Destekleyici bu hedef için:

1-Evrensel hizmet sağlayıcılarının, müşterilerin güvenini yeniden kazanmak amacıyla onların isteklerine karşı yeterince duyarlı olması ve bunu tüm çalışanlarına benimsetmesi,

2-Evrensel hizmet sağlayıcılarının imajını geliştirmek için bir strateji geliştirilmesi ve uygulanması

öngörülmektedir.

Hedef 4: Posta sektöründeki düzenleyicinin rolü ve faaliyetleri konusunda daha güçlü ve etkin bir anlayış geliştirmek

Bu hedefte;

AB'ye aday ülkelerin hükümetten bağımsız düzenleyici otoritelerini oluşturması ve bu otoritenin de hizmet kalitesi standartlarının belirlenmesinden, yetkilendirme ve tarife politikaları ile yurtiçi hesapların tutulmasından sorumlu olmasına yönelik hususlar bulunmaktadır.

Hedef 5: Önemli tüm projelerin uygulanması, kontrol edilmesi, yönetimi ve planlaması konusunda kararlı ve sistematik bir yaklaşımın benimsenmesi

CERP (Avrupa Posta Mevzuat Komitesi) in amacı Avrupa bünyesinde posta hizmetleri konusunda düzenlemeye ilişkin sorunları incelemek, tüm üye ülkelerde uluslar arası düzenleme politikalarının etkisini değerlendirmek ve posta regülasyonu konularında ortak bir

yaklaşım sergilemek ve bu konularla ilgili olarak Avrupa Komisyonu ile iletişimi sağlamak ayrıca Komisyon faaliyetlerinden elde edilen sonuçlara uygun teklif ve öneriler geliştirmektir.

Diğer taraftan, AB üyesi ülkelerde posta hizmetleri, Birliğin Posta Hizmetleri İç Pazarının Gelişimi ve Hizmet Kalitesinin Yükseltilmesi için Ortak Kararlar' a ilişkin 15 Aralık 1997 gün ve 97/67/EC sayılı Direktifi ve bu Direktifte değişiklik yapan 10 Haziran 2002 gün ve 2002/39/EC sayılı Direktifine uygun olarak düzenlenmektedir.

Bununla birlikte, Avrupa Birliğine üye ülkelerin tamamında Direktiflerde öngörülen ve posta sektöründe faaliyet gösterecek tüm aktörlerin yasal çerçevesini belirleyecek olan düzenleyici otorite oluşturulmuştur. Bu kapsamda posta hizmetleri için işletmecilerden hukuki olarak ayrı ve işlevsel olarak bağımsız bir düzenleyici otorite yaklaşımı benimsenmektedir.

Dünyada ve AB ülkelerinde; posta piyasalarını serbestleştirmeye başlayan ülkeler bu konuda farklı aşamadadırlar. Günümüzde ancak Estonya, Finlandiya , İsveç ve Yeni Zelanda gibi birkaç ülkenin posta sektöründe tek el uygulamadıkları görülmektedir.

Serbestleşme süreci ile ilgili olarak AB üyesi ülkelerde uygulanan posta tekeli durumunu gösteren tablo aşağıda yer almaktadır.

TABLO – 7 2004 Yılı İtibariyle AB Üyesi Ülkelerde Uygulanan Posta Tekeli Durumu

ÜLKE ADI	Ağırlık ve Ücret		Kapsamına bağlı kriterler			Yurtdışı		
	Ağırlık Limiti (gr)	Ücret Limiti (veya temel tarifinin katları)	Yalnızca kişisel yazışmaları	Doğrudan posta	Doğrudan posta ağırlık limiti	Gelen	Giden	Tekel alanı mevcut olmayan
ALMANYA	100	(1)		>50	50	X		
AVUSTURYA	100	3	X			X		
BELÇİKA	100	3		X		X		
BULGARİSTAN	350	5				X	X	
ÇEK CUMH.	350	5						

ÜLKE ADI	Ağırlık ve Ücret		Kapsamına bağlı kriterler			Yurtdışı		
	Ağırlık Limiti (gr)	Ücret Limiti (veya temel tarifenin katları)	Yalnızca kişisel yazışmaları	Doğrudan posta	Doğrudan posta ağırlık limiti	Gelen	Giden	Tekel alanı mevcut olmayan
DANİMARKA	100	5				100		
ESTONYA	0	0	0	0	0	0	0	X
FİNLANDİYA	0	0						X
FRANSA	100	3		X		X		
HIRVATİSTAN	100	3	X	X	100	100		
HOLLANDA	100	3	X		0	X		
İNGİLTERE	350	£1		X		X		
İRLANDA	100	3	X	X	100	X		
İSPANYA	100	3	X(2)		0	100/3X	100/3X	
İSVEÇ	0							X
İSVİÇRE	1000	3.5		X	1000	X		
İTALYA	100	3		X(3)		X	X	
İZLANDA	100	3				X		
KIBRIS RUM KES.	100	3	X	X	100	X	X	
LETONYA	100	3				100	100	
LİTVANYA	350	5				X	X	
LÜKSEMBURG	100	3		X	100	X	X	
MACARİSTAN	100	3		X	350	X	X	
MALTA	100	3	X	X	350	X	100	
NORVEÇ	100(4)	3				<100	0	
POLONYA	350	3	X					
PORTEKİZ	100	3		X	100	X	X	
ROMANYA	100	3	X	X	100	X		
SLOVAKYA	1000		X	X	1000	X	X	
SLOVENYA	100		X			X		

ÜLKE ADI	Ağırlık ve Ücret		Kapsamına bağlı kriterler			Yurtdışı		
	Ağırlık Limiti (gr)	Ücret Limiti (veya temel tarifenin katları)	Yalnızca kişisel yazışmaları	Doğrudan posta	Doğrudan posta ağırlık limiti	Gelen	Giden	Tekel alanı mevcut olmayan
TÜRKİYE	Limitsiz	0				Limitsiz	Limitsiz	
YUNANİSTAN	100	3		X	100	100	100	

(1) Almanya: Adi mektuplar için ücret tarifesi 0.56 Euro, posta kartları için 0.51 Euro'dur.

(2) İspanya: Yerel posta (şehir içi) tamamen serbestleştirilmiştir.

(3) İtalya: 10.000'den daha fazla alıcıya gönderilen her bir reklam kampanyası dahilinde direk posta tekel kapsamındadır.

(4) Norveç: Ağırlık limiti sadece kapalı gönderilere uygulanır.

Kaynak :POSTEUROP Annual Review 2004

II.1.4 TÜRKİYE' DE DURUM

II.1.4.1 Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT)

PTT, 02/03/1950 tarih ve 5584 sayılı Posta Kanunu ve Posta Tüzüğü, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu, 7201 sayılı Tebligat Kanunu ve Tüzüğü ile 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede ve 22/02/2000 tarih ve 23972 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan PTT Ana Statüsünde belirtilen esaslar çerçevesinde faaliyet göstermektedir.

Türkiye genelinde PTT, fiili olarak evrensel hizmet sağlayıcısı konumunda olup Ulaştırma Bakanlığı'nın ilgili Kamu İktisadi Kuruluşudur.

PTT; 81 Başmüdürlük, 991 Merkez, 1.935 Şube, 1.423 Acentelik olmak üzere toplam 4.349 işyerinde 28.994 personel ile Posta, Paralı Posta ve Lojistik alanlarında hizmet vermektedir.

Ayrıca PTT; PTTBank hizmetleri kapsamında yer alan havale, posta çeki ve döviz alım hizmetlerinin yanı sıra Emekli Sandığı ile SSK emeklilerinin maaş ve diğer ödemeleri, elektrik, su, sabit telefon ve GSM telefon faturalarının tahsilatı, anlaşmalı bankaların kredi kartı ödemelerinin tahsilatı ile bu bankalar adına yapılan nakit yatırma işlemleri, TCDD yolcu bileti satışı ve sigorta acenteliği ve konsinye ürün satışı yapmaktadır.

Yurtiçi ve yurtdışı mektup ve koli postaları, APS (Acele Posta Servisi), havale, ödeme şartlı gönderi, kapıdan kapıya teslim servisi (Alo post), döviz alış, posta çeki, telgraf, telepost ve filateli hizmetlerini veren PTT, 5584 Sayılı Posta Kanununun 9. Maddesinin verdiği yetki uyarınca:

- Dünya Posta Birliği (UPU),
- Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa Konferansı (CEPT),
- Avrupa Posta Mevzuat Komitesi (CERP),
- Avrupa Kamu Posta İşletmecileri Birliği (POSTEUROP),
- Avrupa Posta Paralı Hizmetleri Komisyonu (CSFPE)
- Uluslar arası Telekomünikasyon Birliği (ITU),
- Avrupa Posta Bankaları ve Çek Merkezi Bilgisayar Şebekesi (EUROGIRO),

-Avrasya Posta Birliği (EURASIA)

gibi uluslar arası kuruluşların da daimi üyesidir.

PTT'nin yukarıda adı geçen Kanun ve Tüzüklerde belirtilen görevleri; yurtiçi ve yurtdışı açık ve kapalı mektuplar, kartlar, gazeteler, dergiler, kitaplar, her türlü basılmış kağıtlar, küçük paketler ve değer konulmuş mektuplar, koliler ve tebliğ kağıtlarını kabul etmek, taşımak ve dağıtmak, posta ve telgraf havaleleri ile posta çeki işlemlerini yapmak, bu hizmetlerin emniyet, sürat ve intizam içinde yürütülmesi için posta mevzuatını ve posta telgraf ücret tarifelerini hazırlamak, posta işleme, yollama ve dağıtım sistemlerini düzenlemek, gerektiğinde bunları günün şartlarına göre değiştirmek ve geliştirmektedir.

Bunların yanı sıra, Telgraf ve Telefon Kanununda belirtilen telgraf hizmetlerini, PTT işyerlerinden kabul edilen veya fono-tel servisine yazdırılan telgrafları alıcılarına ulaştırmak ve söz konusu hizmetleri yürüten PTT işyerlerinin açılması, kapatılması ve işyeri değişikliklerini ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yürütmek de PTT'nin görevleri arasında yer almaktadır.

5584 Sayılı Posta Kanunu' nun "Posta Tekeli" başlıklı 2 inci maddesi uyarınca; "...açık ve kapalı mektuplar ile üzerinde haberleşme mahiyetinde yazı bulunan kartlar..." PTT' nin tekeli altındadır.

Aşağıdaki tabloda PTT Genel Müdürlüğü'nün 2001-2004 yılları arasında hizmetlerine ilişkin temel göstergeler yer almaktadır

Tablo – 8 PTT Genel Müdürlüğü Hizmetlerine İlişkin Temel Göstergeler

HİZMETLER	ÖLÇÜ BİRİMİ	YILLAR			
		2001	2002	2003	2004
MEKTUP POSTASI					
-Yurtiçi	Bin Adet	806.939	903.026	881.669	911.439
-Yurtdışı (Giden)	Bin Adet	51.251	38.746	31.796	30.101
ACELE POSTA GÖNDERİSİ					
-Yurtiçi	Bin Adet	10.218	7.575	8.437	7.903
-Yurtdışı (Giden)	Bin Adet	144	110	100	80

KAPIDAN KAPIYA TESLİM GÖNDERİSİ (Y.İÇİ)	Adet	6.789	7.148	9.464	11.771
KOLİ					
-Yurtiçi	Bin Adet	795	859	935	894
-Yurtdışı (Giden)	Bin Adet	35	38	34	36
TELEPOST GÖNDERİSİ					
-Yurtiçi Kabul (Sayfa)	Bin Adet	1.721	1.815	1.544	1386
-Yurtdışı (Giden)/ (Gelen)	Bin Adet	2,4	2	1	1
TELGRAF					
-Yurtiçi (Normal- Acele-Yıldırım)	Bin Adet	1.410	1.870	1.893	1.801
-Yurtdışı (Giden)	Bin Adet	2,4	3	2	1
-Yurtdışı (Gelen)	Bin Adet	3,7	3	2	2
HAVALE					
-Yurtiçi Kabul Edilen Havale	Bin Adet	5.235	10.132	9.638	10.735
-Yurtdışı Kabul Edilen Havale	Bin Adet	6	9	10	12
-Yurtdışı Ödenen Havale	Bin Adet	187	185	183	170
POSTA ÇEK HESABI SAYISI	Bin Adet	206	234	283	394

Kaynak : T.C. PTT Genel Müdürlüğü

Aşağıdaki tabloda PTT Genel Müdürlüğünün 2001-2004 yılları arasında gelir-gider durumu gösterilmektedir.

Tablo- 9 PTT Genel Müdürlüğünün Gelir/Gider ve Kar/Zarar Durumu

YILLAR	GELİR (YTL)	GİDER(YTL)	KAR/-ZARAR (YTL)	
2001	462.649.757,96	393.933.529,55	68.716.228,41	Kar
2002	569.315.415,75	558.320.947,59	10.994.468,16	Kar
2003	716.059.455,98	693.168.947,62	22.890.508,36	Kar
2004	974.274.893,96	898.320.082,17	75.954.811,79	Kar

Kaynak : T.C. PTT Genel Müdürlüğü

II.1.4.2. SEKTÖRDE FAALİYET GÖSTEREN ÖZEL İŞLETMECİLER

1980' li yıllardan önce muhtelif ve küçük ölçekli, profesyonel sayılabilecek faaliyette bulunmayan işletmeciler görülmekle birlikte, 1982 yılından itibaren "Kargo" işletmecilerinin piyasada yer almaya başladığı, öncelikle nüfus yoğunluğu ve ticari faaliyetlerin yüksek olduğu şehir ve merkezlerde şubeler açtıkları ve giderek bu şubeleri sayısal ve bölgesel olarak arttırarak hızlı bir gelişme sergiledikleri görülmektedir.

Bunun yanında, değişik sektörlerden gelen talepler doğrultusunda, dağıtım amaçlı olarak, yüksek nüfus yoğunluğuna sahip yerleşim bölgeleri ile üretimin ve ticaretin yoğun olduğu şehir merkezlerinde gün içinde dağıtım yapan ve motosikletli personel çalıştıran motorlu kurye firmaları da piyasada görülmeye başlanmıştır.

2003 yılına kadar kargo ve kurye işletmecilerinin yasal bir çerçevesi bulunmamakta iken, 10.07.2003 tarihinde kabul edilen 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile, Kanunda

büyük eksiklikler bulunmakla beraber, kargo işletmecileri tanımlanmış, kurye ve dağıtım işletmecileri ise bu Kanuna göre hazırlanan Yönetmelikte kısmen yer almıştır.

4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği, karayolu ile taşımacılığın yanı sıra terminal işletmeciliğinden oto kiralamaya, lojistik işletmeciliğinden Kargo ve Dağıtım işletmeciliğine, taşıma organizatörlüğünden taşımacılık acente ve komisyonculuğuna, ev ve eşya taşımacılığında tehlikeli madde taşımacılığına kadar bir çok farklı konuyu kapsamaktadır.

Halen ülkemizde büyük ölçekli işletmeciler olarak Yurtiçi Kargo, Aras Kargo, KargoNet, MNG Kargo, Ekspres Kargo, Kargo Türk, İnter Global, İhlas Kargo, Kargo Net, Ünsped, Varan Kargo gibi kargo işletmecileri; Aktif Dağıtım, Kurye Net, Pareks Kurye gibi Kurye ve Dağıtım işletmecileri; Kuryetel, RTL, Lider Kurye, Süper Kurye gibi motosikletli kurye şirketleri faaliyet göstermektedirler.

Bunların yanı sıra globalleşen dünya ticareti ve ülkemizin dışa açılma sürecindeki gelişmeye paralel olarak Fedex, UPS, DHL, TNT, Arameks, Geo Post–Yurtiçi Kargo, SKY gibi yabancı sermayeli işletmecilerin, Ase gibi ağırlıklı olarak Türk Cumhuriyetlerine çalışan yerli sermayeli işletmecilerin, uluslar arası kurye firmalarına taşeron olarak çalışan çok küçük ölçekli bazı firmaların da bu alanda hizmet verdikleri görülmektedir.

Kargo ve kurye alanlarında hizmet veren özel işletmecilerin şube, transfer merkezi, personel ile gönderi sayıları aşağıda yer almaktadır.

Tablo-10 Kargo ve Kurye Şirketlerine İlişkin 2005 Yılı Verileri

	Şube	Transfer Merkezi	Taşıt	Personel	Gönderi Sayıları (bin adet)	
					0-2 Kg	2 Kg +
Kargo İşletmeleri	3250	158	5280	33300	500.000	200.000
Kur. ve Dağ. İşl.	600	-	700	5000	48.000	2.000
Motorlu Kur İşl.	25	-	400	500	1.500	50
Uluslar arası İşl.	340	-	930	1760	5.070	2.000

Kaynak :Türkiye Kargo, Kurye ve Lojistik İşletmecileri Derneği ile Kargo İşletmecileri ve İş Adamları Derneği

II.2 DÜNYADAN İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

POLONYA POSTA İDARESİ: ¹⁰

AB'ye üye olan on yeni ülke arasında en büyüğü olan Polonya, son yıllarda pazar ekonomisine geçiş ve yabancı yatırımcılar için cazip bir ülke haline gelme konusunda başarı sağlamıştır. Polonya Posta İdaresi, posta hizmetleri konusunda AB Direktiflerinde yer alan düzenlemelere uyum sağlamak hususunda büyük gayret sarfetmiştir.

Bir taraftan geleneksel posta hizmetlerini yüksek standartlarda sağlamak için hizmet kalitesi sürekli artırılarak kuruluşun dönüşümü gerçekleştirilirken diğer taraftan da sunduğu hizmetleri çeşitlendirerek diğer büyük posta işletmecileri ile rekabet edebilecek duruma getirmiştir.

Polonya Posta idaresinin öncelikli hedeflerinden biri posta lojistik alt yapısını modernize etmek ve hizmetlerinde kullandığı bilgi teknolojisi altyapısını geliştirmek olmuştur. Büyük bölümü kendi kaynaklarından olmak üzere 2004 yılı ile 2006 yılının sonuna kadar olan dönemde 679 milyon Avro yatırımla kendi kendini finanse etmesi (otofinansman) planlanmıştır.

Kuruluş, 2003 yılında 1.4 milyar Avroluk ciro ile 20 milyon Avro net kar elde etmiştir. Kuruluşun stratejisi, gelir kaynaklarını çoğaltarak 2006 yılı gelirlerinin 1/3'ünü geleneksel posta pazarı dışından sağlamaktır.

Son yıllara kadar, evrensel hizmet yükümlüsü olan kamu posta işletmecisi geniş bir tekel alanında hizmet verirken (2 kg'a kadar mektup postası gönderileri, 10 kg'a kadar yurtiçi ve 20 kg'a kadar yurtdışı koli postası gönderileri ile posta havaleleri tekel kapsamında yer almaktaydı), 1 Mayıs 2004 tarihinden itibaren tekel alanı, mektup postası gönderileri ve reklam amaçlı doğrudan posta gönderileri için 350 gr.'a, 2006 yılında 50 gr.'a indirilmiştir.

Büyük bir yayın dağıtım şebekesine sahip olan kamu posta idaresi yüzlerce gazete ve süreli yayının da dağıtımını yapmaktadır.

Polonya'da halen 50 den fazla posta hizmet sağlayıcısı bulunmaktadır. Yurtiçi mektup postası alanında en önemli işletmeciler ortak kuruluş TPG (Hollanda Posta İşletmecisi) ile

¹⁰ Universal Postal Union Review 2005-3

DPWN' dir. Yurtdışı koli ile ekspres gönderi piyasasında ise başlıca işletmeciler DHL, UPS ve TNT' dir.

Polonya Posta İdaresi ekspres gönderi tarifelerini yeniden gözden geçirmiş ve hizmetleri modernize etmiştir. Ayrıca 23 ülke ile posta havalesi hizmetine başlamıştır. 8 merkez üzerinden reklam amaçlı doğrudan posta ve postayla satış hizmetini sunmaya devam etmekte olup 2004 yılı sonundan itibaren de karma (hybride) posta hizmetini başlatmıştır. Ayrıca bankacılık hizmetlerinin bütün posta merkezlerinde verilebilmesi için sınırlı sorumlu şirket olan Posta Bankası (Bank Pocztowy) ile ilişkilerini geliştirmiştir.

Hizmetlerini AB normlarına uygun hale getirmeye başlayan Polonya Posta İdaresi, Temmuz 2003' de mektup postası gönderilerini öncelikli ve ekonomik olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Öncelikli mektup postası gönderileri ülke sınırları içinde kabullerinden itibaren bir gün içinde dağıtılmaktadır. Bu süre diğer Avrupa ülkeleri varışlı mektup postası gönderileri için üç gün, Avrupa dışı ülkeler için ise altı gündür.

Diğer taraftan, posta kolileri için yeni kategoriler oluşturulmuş ve uluslar arası koliler için yeni kalite düzeyine erişme ve direktiflerde belirtilen AB normlarını uygulamaya koyma konusunda çalışmalar halen sürdürülmektedir.

UNEX¹¹' in (Unipost External Monitoring System) 2003 verilerine göre, Polonya' dan Danimarka ve İsveç' e gönderilen mektupların % 94' ü, Almanya' ya gönderilen mektupların ise % 83,8' i G +3 standartlarına uygun süre içinde alıcılarına teslim edilmiştir. İngiltere' den Polonya' ya gönderilen mektupların yaklaşık % 80' inden fazlası, standartlarına uygun süre içinde alıcılarına teslim edilmiştir.

Bu sonuçlar da gösteriyor ki Polonya, Avrupa Birliği' nce öngörülen dağıtım hedefinin %85' ini gerçekleştirmiştir.

2003 yılı rakamlarıyla Polonya Posta İdaresi

Gelirleri (milyon Avro) : 1.431

Personel Sayısı : 100 000

¹¹ UNEX (Unipost External Monitoring System)Avrupa Birliğince belirlenen hedeflere ulaşmak için öncelikli gönderilerin % 80' inin 3 iş günü içerisinde teslim edilmesini sağlamak amacıyla AB üyesi ülkeler için IPC (International Post Corporation) tarafından gerçekleştirilen bir izleme programı olup sonuçları yılda 2 kez yayımlanmaktadır.

UNEX LITE ise Avrupa Birliği' ne aday olan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin öncelikli uluslar arası posta gönderilerinin hizmet kalitesini ölçme sistemidir. Aday ülkeler UNEX veya benzeri bir hizmet kalitesi ölçüm sistemini uygulamak zorundadır.

Nüfusu	:	38.2 milyon
İşyeri sayısı	:	8 242
Posta kutusu sayısı	:	57 000
Yurtiçi mektup sayısı	:	2.4 milyar
Yurtdışı gelen mek.say.:		49 milyon
Yurtdışı giden mek.say.:		40 milyon
Yurtiçi koli sayısı	:	20.5 milyon
Yurtdışı gelen koli say. :		280 bin
Yurtdışı giden koli say.:		190 bin

II.3 TÜRKİYE'DE GEÇMİŞE DÖNÜK DEĞERLENDİRME VE ÇIKARILAN DERSLER

Dünya genelinde yaşanan rekabet, teşebbüsleri rakiplerinden daha etkin hizmet sağlamaya zorlamaktadır. Yeni posta hizmet türlerinin hızla geliştiği bir ortamda, sektörde yeni yatırım ve istihdamı desteklemek ve oluşturulacak rekabet ortamının sürdürülebilirliğini tesis etmek amacıyla piyasa disiplininin sağlanması gerekmektedir.

Ayrıca, posta hizmetlerinin sürdürülebilir olma, milli güvenlik ihtiyaçlarını karşılayabilme, kalkınmayı destekleyebilme, finanse edilebilir ekonomik ve sosyal politikalarla desteklenme, uluslararası yükümlülükleri yerine getirme ve istihdam yaratma gibi özelliklere sahip olması gereklidir.

Başta AB ülkeleri olmak üzere çoğu gelişmiş ve gelişmekte olan ülke posta sektöründeki tekeli sınırlandırmak ve sektörü rekabete açmak için düzenlemeler yapmaya başlamışlardır. Ülkemizde PTT ve PTT dışındaki özel işletmecilerin faaliyet gösterirken uymaları gereken hukuki düzenlemeleri ve işletmecilerin bu düzenlemelerle uyumluluğunu denetleyecek ve gerektiğinde idari yaptırımlarda bulunacak bir yapının mevcut olmaması nedeniyle, sektörü bütünüyle düzenleyecek yasal bir çerçevenin oluşturulması kritik önemini korumaktadır.

Sözü edilen hukuki çerçevede, gerek dünyada meydana gelen hızlı değişiklikler gerekse AB' ye katılım süreci de göz önünde tutularak özellikle AB'nin posta Direktiflerinde yer alan hususlardan; işletme ve düzenleme fonksiyonlarının ayrıştırılması, düzenleyici ve denetleyici

otoritenin oluşturulması, posta tekelinin kapsamının belirlenmesi, etkin bir rekabet ortamının tesis edilerek sürdürülmesi, evrensel posta hizmetinin tanımı, kapsamı ve ilkeleri ile posta sektöründe faaliyet gösterecek tüm işletmecilerin yükümlülüklerinin ve tüketicilerin haklarının yer alması ve bu yönde atılan adımların bir an önce sonuçlandırılması Ülkemiz için büyük önem taşımaktadır.

II.4 ULUSLARARASI MUKAYESELİ OLARAK TÜRKİYE İÇİN TEMEL GÖSTERGELER

Tablo – 11 Türkiye İle Diğer Bazı Ülkeler Posta İdarelerinin 2004 Yılı Karşılaştırma Tablosu

	T Ü R K İ Y E	İ T A L Y A	A L M A N Y A	F R A N S A	İ S P A N Y A	B E L Ç İ K A	A V U S T U R Y A	J A P O N Y A	A B D	Y U N A N İ S T A N
Yüzölçümü (Km2)	774815	301 318	357 022	551 500	505 992	30 528	83 858	377 873	9 629 091	131 957
Nüfus (Milyon)	72 220	58 033	82 645	60 257	42 646	10 400	8 171	127 923	295 410	11 098
Toplam Çalışan Sayısı	30 642	151 027	379 828	280 327	59 881	36 320	27 454	Veri yok	807 596	11 404
Daimi Posta Merkezleri Sayısı	4 381	13 855	13 019	16 947	3 291	1 369	1 999	24 678	37 159	2 200
Seyyar Merkez Sayısı	32	Veri yok	Veri yok	Veri yok	6 653	30	4 200	8	62 762	953
Ayırım Merkezlerinin Sayısı	25	Veri yok	115	Veri yok	63	5	9	5	322	23
İşletme Geliri (SDR)	365 422 321	7 509 573 218	39 058 553 186	16 582 760 314	1 644 945 410	1 754 550 801	1 463 086 303	11 903 845 520	44 430 135 222	445 398 300
İşletme Gideri (SDR)	363 461 754	6 839 226 074	36 123 000 281	16 124 052 765	1 479 201 558	1 691 628 981	1 387 176 123	11 713 538 142	42 433 998 712	432 110 136
İşletme Kazancı (SDR)	1 960 567	670 347 144	2 935 552 905	458 707 550	165 743 853	62 921 820	75 910 180	190 307 378	1 996 136 510	13 288 164
İşletme Dışı Kazanç (SDR)	34 551 476	-177 522 453	Veri yok	Veri yok	-36 022 120	-34 720 840	-22 421 010	-15 061 437	-51 513 200	2 776 585
Vergi öncesi kardan kazanç(SDR)	36 512 043	492 824 691	Veri yok	Veri yok	129 721 733	28 200 980	53 489 170	175 245 941	1 944 623 310	16 064 749
Net Kazanç	36 512 043	188 942 780	1 512 945 552	328 024 137	70 546 577	28 078 557	41 426 461	175 245 941	1 944 623 310	14 188 932
Şehirde Bir Çal. Günü Dağıtım Ort.	1	Veri yok	1	1	1	1	1	1	1	1
Kırsal Kesimde Haftada Dağ.Ort.	1	Veri yok	6	6	5	5	5	6	6	4,1
Yurtiçi Mektup Post. Gönd.Sayısı	911 439 000	6 574 465 610	21 744 000 000	17 571 000 000	5 177 949 704	Veri yok	970 000 000	24 923 245 000	194 000 000 000	550 262 000
Yurtiçi Koli Postası Sayısı	781 000	33 244 702	Veri yok	Veri yok	21 913 750	Uygulama yok	42 258 160	1 429 748 000	1 981 000 000	2 223 535
Yurtiçi Posta Havale Sayısı	10 735 250	11 646 641	Veri yok	Veri yok	5 533 453	128 553	Uygulama yok	40 990 000	202 500 000	3 090 000
Posta Çeki Hesap Sayısı	393 583	4 199 320	4 700 000	10 900 000	Uygulama yok	54 644	Uygulama yok	108 139 000	Uygulama yok	Uygulama yok
Yılsonu Hesaplar Alacak Tutarı(SDR)	20 566 942	27 337 889 749	18 642 120 404	Veri yok	491 940 486	6 811 049 964	Uygulama yok	32 131 880 025	Uygulama yok	Uygulama yok

Kaynak : UPU Postal Statistics-2004

II.5 ULUSLARARASI YÜKÜMLÜLÜKLER VE TAAHHÜTLER

Ülkemizin uluslar arası yükümlülüklerin başında, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'nü kuran Anlaşmanın ekinde yer alan Anlaşmalardan biri olan ve 25 Şubat 1995 tarihinde TBMM tarafından onaylanan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS=General Agreement on Trade of Services) gelmektedir.

Söz konusu Anlaşmaya ilişkin IV nolu Taahhüt ve Derogasyon Listesi'nin Haberleşme Hizmetleri başlığı altında Ülkemiz taahhütleri

A. Posta hizmetleri (7511)	1,3 devlet tekeli, 2 kısıtlama yok, 4 kapalı
B. Kurye hizmetleri (7512)	1,2,3,4 kısıtlama yok

şeklinde yer almaktadır. Bu kapsamda hizmet sunum modlarına ilişkin açıklayıcı bilgi aşağıda yer almaktadır:

1- Sınır ötesi hizmet tedarikini ifade etmekte olup hizmetin, hizmet sağlayıcısının ülkesi dışında tüketicilerin bulunduğu ülkede sağlanmasıdır. Bu durumda posta hizmetlerinin tekel alanına giren bölümlerinde hizmet ticareti yapılamamaktadır.

2- Hizmetin üye ülke dışında tüketilmesi anlamına gelmekte olup tüketicilerin ilgili hizmeti tüketicinin bulunduğu ülke dışında başka bir ülkede alıyor olmasıdır.

3- Ticari varlık oluşturulmasını ifade etmekte olup; bir hizmet sağlayıcısının yurtdışında bir hizmet sağlama gayesiyle ticari bir işyeri açmasıdır.

4- Gerçek kişilerin varlığı anlamına gelmektedir. Burada ilgili hizmetin , tek başına faaliyet gösteren kişi veya hizmet sağlayıcısının elemanları tarafından yurtdışı pazarlarda sağlanıyor olması anlamına gelmektedir.

Bir diğer yükümlülüğümüz , Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi'nin Mart 2001 yılında Türkiye için kabul etmiş olduğu ilk Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) dir. Mayıs 2003 yılında gözden geçirilerek AB'nin Resmi Gazetesinde yayımlanan KOB, aday ülkelerin üyelik hazırlıklarına yardım etmek için kullanılacak ve özellikle gelecekteki siyasi reformlara temel teşkil edecek mahiyette bir belgedir.

Söz konusu Belge'de Telekomünikasyon ve Bilgi Teknolojileri başlığı altında, posta hizmetleri ile ilgili olarak “Posta hizmetlerine ilişkin müktesebata uyum çalışmalarına başlanması” gerektiği ifade edilmektedir.

Diğer bir taahhüdümüz ise Resmi Gazetenin 24 Temmuz 2003 gün ve 25178 Mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren “AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı”dır.

Söz konusu Programın “Posta hizmetleri alanında AB mevzuatına uyum çalışmalarına başlanması” başlıklı 19.3 no.lu önceliğinde; 5584 sayılı Posta Kanununda, Birliğin Posta Hizmetleri İç Pazarının Gelişimi ve Hizmet Kalitesinin Yükseltilmesi İçin Ortak Kararlar’a ilişkin 15 Aralık 1997 gün ve 97/67/EC sayılı Direktifi ve bu Direktifte değişiklik yapan 10 Haziran 2002 gün ve 2002/39/EC sayılı Direktifine uygun olarak değişiklik yapılması ve bu çerçevede yapılacak düzenlemelerle ilgili olarak;

- 2004 yılının IV. Çeyreğine kadar Bakan Oluru/Bakanlar Kurulu Kararı alınması,
- 2005 yılının IV. Çeyreğine kadar Meclisin onayından geçirilmesi,
- 01.01.2006 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi ve
- 2006 yılı II. Çeyreğine kadar bu değişiklik doğrultusunda gerekli hukuki, idari ve kurumsal yapılanmanın tamamlanması öngörülmüştür.

Ayrıca bir kamu iktisadi kuruluşu olan PTT Genel Müdürlüğü de birçok uluslar arası kuruluşun üyesidir.

Bu kuruluşlardan özellikle Dünya Posta Birliği (UPU), Avrupa Kamu Posta İşletmecileri Birliği (POSTEUROP), Avrupa Posta Paralı Hizmetleri Komisyonu (CSFPE) ve Avrupa Posta Bankaları ve Çek Merkezi Bilgisayar Şebekesi (EUROGIRO) ile yapılan anlaşmalardan doğan yükümlülükler eksiksiz bir şekilde uygulanmaktadır. Örneğin; UPU Sözleşmesinde yer alan ve Kuruluş Yasası’ nın ilk maddesini teşkil eden transit serbestliğinin sağlanması, posta gönderileri için UPU standartlarının uygulanması, UPU tarafından belirlenen temel posta ücretlerinin uygulanması ve taahhütlü (sigortalı) gönderilerin kaybolması, çalınması ve hasara uğraması durumunda sorumlunun üstlenilmesi vb. yükümlülükler yerine getirilmektedir.

POSTEUROP bünyesinde; taahhütlü (sigortalı) gönderilerin bazı üye ülkeler arasında tek tek kaydedilmeksizin toptan alınıp verilmesi ve bu gönderilerin kaybolması, çalınması ve hasara uğraması durumunda hak sahiplerine ödenecek tazminatın paylaşılınmaması, EUROGIRO ile de uluslar arası havalelerin elektronik ortamda alınıp verilmesi gibi

konularda Sözleşmelerde ve Tavsiye Kararlarında öngörülen yükümlülük ve taahhütler eksiksiz bir şekilde yerine getirilmektedir.

II.6 İLGİLİ TARAFLAR VE ROLLERİ

Posta sektörü için oluşturulacak politika ve hedeflerde ilgili tüm tarafların süreçte aktif olarak yer alması etkin çalışan bir posta piyasası için kritik önem taşımaktadır. Reform süreci; yasal değişikliği zorunlu kılarak posta sektöründeki mevcut tüm unsurların kapsamlı olarak incelenmesini gerektirmektedir.

Posta reform programının başarılı olabilmesinin öncelikli koşulu, bu reformdan etkilenecek olan tüm paydaşların sistemli ve aktif bir şekilde kendilerine düşen sorumluluklar çerçevesinde bu sürece katılmalarıdır.

Paydaşlar:

Hükümet

Posta hizmetlerinin ulusal ihtiyaçlara uygun bir şekilde sağlanması hususunda en büyük sorumluluğa sahip, en önemli paydaş olup reform sürecinde yol gösterici bir rolü bulunmaktadır.

Posta sektöründeki temel politika ve yaklaşımları belirlemeye yönelik sorumlulukları göz önünde tutulduğunda posta sektörü reformu sürecinde hükümetin lider rolünü üstlenmesi doğal ve yerinde bir davranıştır. Zira Hükümet genellikle posta sektöründe “ kamu hizmeti” nin özellikle de evrensel posta hizmetlerinin sağlanmasından sorumludur.

İcra açısından ilk hedef, ulusal kalkınma hedef ve stratejilerine daha fazla katkıda bulunabilmek için önceliklerin belirlenmesidir.

Posta sektörünün hükümet tarafından iyi anlaşılması, sadece posta reformu için değil aynı zamanda aşağıda belirtilen konularda sektörün ekonomik boyutu ve finansmanı için de oldukça önemlidir:

- hükümet ve sektör politikasının belirlenmesi,
- yıllık ve çok yıllık bütçe hazırlanması,
- ücret ve tarife görüşmelerinin yapılması,
- projelerin onaylanması,

- sektörün finansman kaynaklarının harekete geçirilmesi

Sorumlu Bakanlık ve Diğer Kamu Kuruluşları

Sorumlu Bakanlık ve diğer Kamu kuruluşları posta reformunun her aşamasında oldukça önemli rol oynamaktadırlar. Bazı ülkelerde posta ve telekomünikasyon sektörlerinden sorumlu özel bir bakanlık mevcuttur. Diğer ülkelerde ise bu alanların denetimi, altyapı veya bayındırlık, ulaşım, enerji, gaz, elektrik ve radyo yayını vb. gibi bir Bakanlık tarafından yapılmaktadır. Uygulanan sistem ne olursa olsun sorumlu Bakanlık posta sektöründeki belirlenecek politikalar konusunda önemli rol oynamaktadır

Sorumlu Bakanlığın dışında, ulusal bütçenin planlanması ve uygulanmasının izlenmesi ve ulusal kalkınma planlarının hazırlanmasından sorumlu planlama birimleri posta sektöründe etkili olan diğer birimlerdir.

Düzenleyici Otorite

Posta piyasasında etkin bir şekilde işleyen rekabet ortamının oluşturularak sürdürülmesinde büyük önem taşımaktadır. Sektör, bazı ülkelerde kamu posta idaresinin ilişkili olmadığı herhangi bir bakanlık tarafından, bazı ülkelerde ise posta sektöründeki tüm işletmecilerden hukuki olarak ayrı ve operasyonel olarak bağımsız ve alanlarında ihtisaslaşmış otoriteler tarafından düzenlenmektedir.

Evrensel Hizmet Sağlayıcı

Evrensel hizmet sağlayıcı, posta hizmetlerini ulusal sınırlar içerisinde belirlenmiş ilke ve kurallarda, coğrafi alan farkı gözetmeksizin karşılanabilir bir ücretle kesintisiz olarak sağlayan kamu veya özel sektör işletmecileridir.

Posta reform hareketlerinde en önemli rollerden biri de ulusal posta hizmet sağlayıcıları tarafından oynanmaktadır. Üstlendiği yükümlülükle diğer hizmet sağlayıcılarından ayrılan evrensel posta hizmeti sağlayıcının geliştirilmesi, güçlendirilmesi ve modernize edilmesi toplumsal bütünlüğün korunması ve geliştirilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Posta Sektörü Çalışanları

Sendikalar veya profesyonel dernekler tarafından örgütlenmiş posta sektörü çalışanları reform sürecinde mutlaka yer almalıdır. Zira çalışanlar kuruluşları içinde ve dışında posta sektörü reformunun hem önemli çözümleyicisi hem de bileşenleridir .Bazı kamu posta

idarelerinde çalışanlar değişim için destekleyici bir güç oluştururken, bir kısmında ise reformun işlerini kaybetmelerine yol açacağını düşünerek sektördeki reform hareketlerini engellemeye çalışmaktadırlar.

İcra organı

Genel anlamda sektörel bazda reform ve modernizasyon çabaları, devletin posta piyasasında hizmetlerin sağlanmasının ana prensipleri ile ilgili yükümlülüklerini açıkça belirleyen, kamuoyu tarafından benimsenen, mevzuat hükümleri ile posta sektörünün örgütsel yapısına, evrensel hizmet yükümlülüğüne olumsuz etki etmeyecek bir yaklaşımla desteklenmektedir. Bu nedenle, icra organının konuya yaklaşımı ve ilgisi posta sektörü reformunun başarısı açısından hayati önem taşımaktadır.

Kazanç Grupları

Sektörden kazanç sağlama beklentisi olan gruplar ile daha kaliteli hizmet arayışı içinde olan tüketiciler için posta reformu teknik ve politik yönden önemli görülmektedir.

II.7 GZFT ANALİZİ

Posta Sektörünün Güçlü Yönleri:

- Doğu ve Batı arasındaki jeostratejik konum
- Büyük ticaret hacmi ve pazar büyüklüğünün artış trendi
- Türkiye'nin gelişen bir ülke olması sebebiyle yeni iş ve katma değerli hizmet sunmaya elverişli bölgelerin potansiyeli
- Yabancı sermaye girişi önünde engel bulunmaması
- İş gücü maliyetlerinin bir çok ülkeye göre daha düşük olması
- Kamu Posta İdaresininin 165 yıllık deneyim ve kurumsal kapasitesi
- Özel işletmecilerin de pazarın belirli segmentlerinde önemli bir kapasiteye ulaşmış olmaları ve bu segmentlerde belirli oranda rekabetin tesis edilmiş olması
- Yaygın bir posta dağıtım şebekesi
- Sektördeki firmaların hızlı değişime ayak uydurabilecek bir yapıda ve yönetsel yetkinlikte olması

- Dünyada meydana gelen serbestleşme hareketlerine olan olumlu yaklaşım
- Genç nüfusun varlığı
- Pazarın özellikle koli segmentindeki posta hacminin gelişen ticaret ile birlikte artması.
- Bilgi teknolojilerinin hizmet sunumuna kolaylıkla adapte edilebilmesi

Posta Sektörünün Zayıf Yönleri:

- Mevcut Posta Kanunundaki yetersizlikler ile sektörün belli segmentlerinde hizmet veren özel işletmecilerin 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu kapsamında değerlendirilmesi ve sektörün bütüncül bir şekilde ele alınamaması
 - Devletin düzenleme ve işletme fonksiyonlarının ayrı olmaması; PTT'nin sektörde hem düzenleyici hem işletmeci olarak faaliyet göstermesi
 - Posta Kanununda posta tekelinin nitel ifadelerle tanımlanması ve bunun sektörde denetim ve hukuki sorunlara neden olması
 - Kamu posta idaresinin piyasada yeteri kadar esnek hareket edememesi
 - Evrensel posta hizmeti tanım, kapsam ve kalite standartlarının mevcut mevzuatta yer almaması
 - Hizmet kalitesi standartlarının ve denetiminin bulunmaması
 - Sektördeki yetersiz ve yetkisiz işletmecilerin engellenememesi
 - Rekabetin henüz istenen seviyeye çekilememesi
 - Ulaştırma alt yapısının yetersizliği
 - Posta gönderilerinin taşınmasında ağırlıklı olarak karayoluna yönelmesi ve diğer taşıma modlarının yeterince kullanılmaması
 - Sektörde kalifiye eleman yetersizliği
 - Türkiye' de adres standartlarının oturmamış olması ve yüksek yoğunluklu adres değişikliği
 - Hizmet kalitesi bağlamında tüketici bilincinin olmaması

- Özel sektörde kurumsallaşmanın yeterli ölçüde olmayışı
- Ekonomik faaliyetlerin ve nüfusun dengesiz coğrafi dağılımından kaynaklanan atıl kapasite ve verimsizlik

III. AVRUPA BİRLİĞİ'NE KATILIM SÜRECİNİN ETKİLERİ

III.1 POSTA SEKTÖRÜNDE GENEL HATLARIYLA AB MÜKTESEBATI

Topluluk içerisindeki posta sektörünün düzenlenmesine 1992 yılında AB Komisyonu tarafından, “Posta Hizmetlerinde Tek Pazarın Geliştirilmesi “ konusunda “Green paper=Yeşil Kitap”ı yayımlanmasıyla başlamıştır.

AB Konseyi de 1994 yılında yayımlanmış olduğu tavsiye kararlarıyla topluluk posta hizmetlerinin geliştirilmesi ve Avrupa posta pazarının rekabete açılması yönünde somut adımlar atmış olmasına karşın, bu çalışmalar Topluluk içinde posta hizmetlerinin serbestleştirilmesi için yeterli olmamıştır.

AB’de posta hizmetlerine ilişkin en önemli adım ise 15 Aralık 1997 yılında çıkarılan 97/67/EC sayılı Posta Direktifidir. Anılan Direktiften önce AB üyesi ülkelerde posta sektörü büyük ölçüde farklılık göstermekteydi. 97/67/EC sayılı Posta Direktifi; evrensel posta hizmeti, posta tekeli, lisans verme, hesapların ayrıştırılması, hizmet kalitesi, tarife ilkeleri, ulusal düzenleyici otorite gibi hususlarda düzenlemeler getirmektedir. Ayrıca bu Direktifte değişiklik yapan 10 Haziran 2002 gün ve 2002/39/EC sayılı Direktif de politikaları belirleyici rol oynamaktadır.

Söz konusu Direktiflerin esas itibarıyla amacı;

- Birlik içinde evrensel posta hizmetinin sağlanması,
- Evrensel hizmet sağlayıcılarına tahsis edilebilecek hizmetleri tanımlayan kriterleri ve tekel dışında kalan hizmetlerin sağlanmasına ilişkin koşullar,
- Evrensel hizmetin sağlanmasında tarife ilkeleri ve hesaplardaki şeffaflık,
- Evrensel hizmetin sağlanması için kalite standartlarının tespiti ve bu standartlara uyum sağlamayı amaçlayan bir sistemin oluşturulması,
- Teknik standartların uyumu,
- Bağımsız ulusal düzenleyici otoritenin oluşturulması

ile ilgili ilkelerin belirlenmesidir.

Sözü edilen Direktiflerde ayrıca:

Evrensel hizmet kavramına ilişkin olarak :

- Posta hizmetlerinin tüm kullanıcılar tarafından katlanılabilir ücretlerle ülkenin her yerinde belirlenen kalitede sürekli olarak verilmesi ve bu amaçla kullanıcı ihtiyaçlarını dikkate alarak temas ve kabul noktalarının artırılması,
- Evrensel hizmet sağlayıcı veya sağlayıcıları tarafından her iş gününde ve haftada 5 günden az olmamak kaydıyla ulusal düzenleyici otoriteler tarafından istisna tutulan coğrafi koşullar veya şartlar haricinde gönderilerin en az bir kez toplanması ve ulusal düzenleyici otorite tarafından belirlenen belli şartlar çerçevesinde her özel veya tüzel kişinin konutunda veya istisna olarak uygun yerlerde bir kez teslim edilmesi,
- Evrensel hizmet kapsamında; 2 Kg.'a kadar olan posta gönderileri ile 10 Kg.'a kadar olan yurt içi ve 20 Kg.'a kadar yurt dışı posta kolilerinin toplanması, işlenmesi, taşınması ve teslimi ayrıca taahhütlü ve değer konulmuş gönderilere ilişkin hizmetlerin sağlanması,
- Evrensel hizmetin; temel isteklere uyumu garantileyecek ve zorlayıcı nedenler haricinde ara verilmeyecek veya durdurulmayacak şekilde hiç bir politik, dini veya ideolojik nedenle ayırım yapılmaksızın sunulması

hususlarına yer verilmektedir.

Evrensel hizmet sağlayıcısına tahsis edilecek posta tekeli ile ilgili olarak:

Evrensel posta hizmet sağlayıcılarına haberleşme gönderileri için;

01 Ocak 2000 tarihinden itibaren, ağırlığı 350 gr ve temel tarifesinin 5 katı,

01 Ocak 2003 tarihinden itibaren, ağırlığı 100 gr ve temel tarifesinin 3 katı,

01 Ocak 2006 tarihinden itibaren ise ağırlığı 50 gr ve temel tarifesinin 2,5 katı oranında tekel hakkı verilmektedir.

Bununla birlikte, evrensel hizmetin sağlanabilmesi için gerekli olduğu durumlarda, doğrudan posta hizmeti ile posta faaliyetleri belli segmentlerde serbestleştirildiğinde veya bir üye ülkedeki posta hizmetlerinin özel nitelikleri nedeniyle yurtdışı giden postanın aynı ağırlık ve ücret limitleriyle tekel olmaya devam edebileceği belirtilmekte ayrıca tekele tabi olmayan hizmetler için düzenleme koşulları yer almaktadır.

Tarife İlkeleri ve Hesaplarda Şeffaflık ile ilgili olarak:

Evrensel hizmetin sağlanmasında her bir hizmet tarifesinde belirtilen ücretlerin, maliyete dayandırılması, tüm kullanıcıların makul ve katlanılabilir bir fiyatla sunulan hizmetlere erişebilmesinin temin edilmesi, tarifelerin şeffaf ve ayırım gözetmeyecek şekilde olması, tekele tabi hizmetlerden sağlanan gelirlerin tekel dışındaki evrensel hizmetlere yapılacak mali destek için kullanılmamasının gerektiği ancak, istisnai olarak evrensel hizmet sorumluluğunun yerine getirilmesi esnasında karşılaşılabilecek olan ekonomik ve ticari sebepler, katlanılmaz maliyetler vb. nedenlerden ötürü ortaya çıkabilecek zorunlu durumlarda çapraz sübvansiyona izin verilebileceği hususları yer almaktadır.

Evrensel hizmet sağlayıcılarının iç muhasebelerini en azından tekel ve tekel dışı hizmetlerin her biri için ayrı ayrı tutmaları, tekel dışı hizmetlere ilişkin hesapların evrensel hizmetin bir parçası olanlar ve olmayanlar olarak açıkça belirlenmesi ve bu iç muhasebenin, tarafsız olarak kanıtlanabilen analitik muhasebe prensiplerine uygun bir şekilde tutulması ve bu muhasebe kayıtlarının uygunluğunun evrensel hizmet sağlayıcısından bağımsız uzman kuruluşlar tarafından doğrulanması ayrıca uygunluk beyanının periyodik olarak yayımlanması önerilmektedir.

Direktifte ayrıca, tekel kapsamı dışındaki posta hizmetlerinin sağlanması için ulusal düzenleyici otorite tarafından posta şebekeleri kurma ve/veya işletme yetkisi verilmesi ve yöntemlerinin belirlenmesi hususlarına yer verilmektedir.

Varış giderlerinin¹², evrensel hizmetin yurtdışında verilmesini garanti etmek için; gelen yurtdışı mektup postası gönderilerinin işleme ve teslim maliyetlerine göre tespit

¹² Varış giderleri : Yurt dışı mektup postası gönderilerinin varış ülkesinde alıcılara teslim edilinceye kadar yapılan harcamaları karşılamak için varış ülkesi tarafından alınan ücret sistemi varış gideri olarak adlandırılmaktadır.

Dünya Posta Birliği (UPU) 1969 yılında yurt dışından gelen mektup postası gönderileri için varış ülkesince varış gideri olarak kg. başına sabit bir ücret alınmasını kararlaştırmıştır.

Bununla birlikte bazı Avrupa ülkeleri Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa Konferansı (CEPT) çerçevesinde 1995 yılında 16 Kamu Posta İşletmecisi, Evrensel Hizmet Yükümlülüğü Bulunan Kamu Posta İşletmecileri Arasında Yurt Dışı Postaların Alınım Verilme Ücreti (REIMS I) Anlaşmasını imzalamış ve varış giderleri ilk olarak yurt içi tarifenin % 80'ine göre alınmaya başlanmıştır.

Daha sonra günün gelişen şartlarına göre yurt dışından gelen mektup postası gönderilerinin tesliminden doğan maliyetleri daha adil bir şekilde yansıtan bir ücret sistemi sağlamak ve yurt dışı postanın hizmet kalitesini artırmak amacıyla, varış giderinin varış ülkesindeki yurt içi ücret tarifesine ve sağlanan hizmet kalitesine göre hesaplanan yeni bir REIMS II Anlaşması yapılarak 2003 yılında yurt içi tarifenin % 74,5'ine, 2004 yılında % 75,7'sine, 2005 ve 2006 yıllarında ise % 78,5'ine göre hesaplanması kabul edilmiştir.

edilmesi, alınacak hisselerde verilen hizmetin kalitesinin dikkate alınması ve şeffaf ve ayırım gözetmeyecek şekilde olması tavsiye edilmektedir.

Yetkilendirmeye ilişkin olarak:

Posta sektörüne yönelik hak ve yükümlülükleri belirleyen ve teşebbüslere posta hizmetlerini sunmak, gerektiğinde posta hizmetlerini sağlamak için posta şebekeleri kurma ve/veya işletme yetkisi veren aşağıda belirtildiği gibi genel yetki veya bireysel lisans şeklinde tanımlanan her türlü izin hakkında düzenleme getirilmektedir, bu çerçevede;

Genel yetki: Yetkinin bir lisansa veya kanunlara göre düzenlenip düzenlenmediğine bakılmaksızın ve bu düzenleme kayıt veya beyan yöntemlerini zorunlu kılsa veya kılmasa da ilgili teşebbüsün yetkiden doğan haklarını kullanmadan önce ulusal düzenleyici otoritesinden belli bir karar almasını gerektirmeyen yetki olarak tanımlanmakta,

Bireysel lisans: Bir ulusal düzenleyici otorite tarafından verilen ve teşebbüse belirli haklar veren bir yetkilendirmeyi ifade etmektedir. Genel yetkilendirmeye ilave olarak işletmeciler tarafından faaliyete başlamadan önce belirli yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve ulusal düzenleyici otoriteden gerekli kararın alınması gerekmektedir.

Ayrıca, evrensel hizmet kapsamında yer almayan tekel dışı hizmetlerle ilgili temel şartlara uyumu garantilemek amacıyla gerektiğinde, genel yetkiler ve evrensel hizmeti korumak amacıyla bireysel lisanslar da dahil yetki verilebileceği ve bu yetkilerin de evrensel hizmet yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ve hizmet kalitesi standartlarına bağlanabileceği ifade edilmektedir.

Hizmet kalitesi standardı, yurt dışından gelen ve varış ülkesi posta idaresinin alıp verme merkezine vardığı günün ertesi çalışma gününde alıcısına teslim edilecek postanın yüzdesi olarak tanımlanmakta olup ülkelerin hizmet kalite standardı da Uluslar arası Posta İşbirliği (IPC) tarafından geliştirilen diagnostik sistem ile ölçülmektedir. Bu sisteme göre ilgili işletmeciler tarafından ulaşılamayan her % için bir ceza uygulanması söz konusudur.

UPU'nun halen uygulamakta olduğu varış gideri limitleri, gelişmekte olan ülkeden gelişmiş ülkeye gönderilen mektup postası gönderileri ile gelişmiş ülkeden gelişmekte olan ülkeye gönderilen mektup postası gönderileri kategorilerine göre hesaplanmakta olup **kg. başına 3,727 DTS** dir. Gelişmiş ülkeler arasında alınıp verilen mektup postası gönderilerinin varış giderleri ücretleri hem gönderi başına hem de her bir kilogramı için alınmakta olup bu ücretler;

2006 yılında gönderi başına 0,151 DTS ve kg. başına 1,536 DTS,
2007 yılında gönderi başına 0,154 DTS ve kg. başına 1,566 DTS,
2008 yılında gönderi başına 0,158 DTS ve kg. başına 1,598 DTS,
2009 yılında gönderi başına 0,161 DTS ve kg. başına 1,630 DTS dir.

Hizmet Kalitesi ile ilgili olarak:

Kullanıcılara iyi kalitede evrensel posta hizmeti verilmesi amacıyla hizmetin kalitesiyle ilgili standartların belirlenmesi ve yayımlanması, kalite standartlarında özellikle gönderilerin sevk sürelerinin ve ayrıca hizmetlerin düzenliliğinin ve güvenilirliğini hedef alınması hususları düzenlenmektedir.

Kalite standartlarının da yurtdışı posta gönderileri için:

- Gün+3 içerisinde gönderilerin % 85'i ve
- Gün+5 içerisinde gönderilerin % 97'sinin alıcılara teslimi, olarak tespit edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Ayrıca, hizmet kalitesi ölçümlerinin tarafsız bir şekilde evrensel hizmet sağlayıcısından bağımsız kuruluşlar tarafından yılda en az bir kere yapılması ve sonuçlarının da ilan edilmesi de hedeflerde yer almaktadır.

Kullanıcıların korunması konusunda:

Posta gönderilerinin özellikle kayıp, çalınma, hasar veya hizmet kalitesi standartlarına uygun olmaması durumlarında tüketicilerin haber istemeleri (reklamasyonlar) için şeffaf, basit ve pahalı olmayan yöntemlerin uygulanması,

Ulusal mevzuatın izin vermesi halinde, kullanıcılar ve/veya tüketicilerin isteklerinin evrensel hizmet sağlayıcıları tarafından tatmin edici bir şekilde çözümlenememesi durumunda, sorunlarının çözülmesinin sağlanması,

Haber isteme (reklamasyon) sayısı ve bunların ele alınış biçimi hakkındaki bilgilerin yayımlanması hususları da düzenlenmektedir.

Düzenleyici Otoriteye ilişkin olarak:

Posta sektörü için, posta işletmecilerinden hukuki olarak ayrı ve işlevsel olarak bağımsız bir veya daha fazla ulusal düzenleyici otoritenin oluşturulması ve bu otoritenin de sektörde faaliyet gösteren hizmet sağlayıcılarının özellikle söz konusu Direktiflerde belirtilen yükümlülüklerle uyulup uyulmadığının kontrol edilmesinden, ayrıca, rekabet kurallarına uyumun sağlanmasından sorumlu oldukları ifadesi yer almaktadır.

Dünya Posta Birliği (UPU) tarafından 2004 yılında yayımlanan “Postal Regulation: Principles and Orientation” raporuna göre UPU üyesi ülkelerde 4 farklı türde posta düzenleme otoritesi bulunmaktadır. Bunlar;

1. Bakanlık bünyesinde temel politika ve mülkiyet fonksiyonlarından ayrılmış bir yapıya sahip olan düzenleme birimi (Avusturya ve Yeni Zelanda’da olduğu gibi)
2. Bir bakanlık ya da başbakanlıkla ilişkili, ayrı ve bağımsız bir düzenleme birimi
 - Yalnızca posta sektörü için ihdas edilmiş bir düzenleme birimi (İngiltere’de olduğu gibi),
 - Posta ve Telekomünikasyon sektörleri için ihdas edilmiş bir düzenleme birimi (Almanya, Fransa ve birçok doğu Avrupa ülkesinde olduğu gibi),
 - Posta ve diğer sektörler için ihdas edilmiş bir düzenleme birimi (Taşıma, enerji ,altyapı ve su)
3. Parlamento veya ilgili başka bir kuruluşa bağlı bir Komisyon ya da bağımsız düzenleyici birim (Kosta Rika, Yunanistan ve Letonya’da olduğu gibi)
4. Posta sektörü için spesifik bir düzenleyici otorite oluşturulmayıp, posta sektörü rekabet otoritesinin gözetiminde haksız rekabeti önleyici ve tüketicileri koruyucu bir düzenlemeye tabi olması (Avustralya’da olduğu gibi).

Rekabetin Korunmasına ilişkin olarak:

AB’nin amacı, giderek artan rekabet ortamında Avrupa ekonomisinin rekabet edebilme kapasitesini desteklemek ve kullanıcılara daha fazla çeşit ve yüksek kalitedeki hizmetleri daha düşük fiyatlarla sunmak, aynı zamanda politikaları aracılığıyla üye ülkeler arasında ekonomik ve sosyal uyumu güçlendirip bazı alanlardaki eşitsizlikleri azaltmaktır.

AB Komisyonu “Posta sektöründe rekabet kurallarının uygulanması ve posta hizmetlerine yönelik bazı devlet yardımlarının değerlendirilmesi” konusunda OJ/ 98/C 039/02 sayılı bir Tebliğ yayımlamıştır.

Sözü edilen Tebliğde özetle:

Rekabet ile ilgili hedefler;

- Rekabet ile ilgili uyumlaştırmaların yapılması,

- Pazarda etkinliğin sağlanması için şeffaflığın tesis edilmesi ve
- Posta sektöründeki rekabet kuralları uygulamasının sürdürülmesi

şeklinde belirlenmiş olup, rekabet kurallarına aykırı hareket ederek rekabeti bozan ve üye ülkeler arasındaki ticareti engelleyenlere karşı AB Anlaşmasının ilgili maddelerinin uygulanacağı ve ayrıca devlet yardımlarının da verilemeyeceği ifade edilmektedir.

Posta sektöründe, yurtiçi ve yurtdışından gelen mektup postası, doğrudan posta, acele posta, doküman alınıp verilmesi ve yeni hizmetler alanlarında rekabet edilebileceği ve kamu posta işletmecilerinin de tekel dışı hizmetlerin sağlanmasında kısıtlama, hizmetlere erişimde ayırım yapmamaları, kullanıcı isteklerini reddetmemeleri ve pazardaki rekabetin düzeyini düşürmemeleri önerilmektedir.

Özel ya da istisnai haklara sahip kamu posta işletmecilerinin AB Anlaşmasına aykırı bir Kanun çıkaramayacakları ya da yürürlükteki Kanunlarını uygulamayacakları ve üye ülkelerde uygulanan tekel limitlerinin AB Anlaşmasının 86. maddesine ve Posta Direktiflerine göre uygulanıp uygulanmadığının Komisyon tarafından takip edileceği duyurularak aykırı hareket edenlerin kendilerine verilen özel ve istisnai hakların geri alınabileceği ifade edilmektedir.

Çapraz sübvansiyonun tekel alanı dışında rekabeti bozabileceği bu nedenle tekel alanlarında tek tip tarife uygulamasının gerekli olduğu durumlarda sadece tekele tabi alanlara sübvansiyon yapılabilmesi belirtilerek, bağımsız düzenleyici otoritelerinin de kamu posta işletmecilerinin ilan edilmiş hedef ve performanslarını, maliyet hesabını, ücretlerini, tekel ve tekel dışı hizmetlerini şeffaf ve bağımsız bir şekilde denetime tabi tutmaları tavsiye edilmektedir.

Kamu posta işletmecilerinin; ulusal posta kanunları , AB rekabet kuralları (özellikle 82. madde) AB Posta Direktifleri, AB Anlaşması ve Dünya Posta Birliği (UPU) kararları ile uyumlu olarak faaliyet göstermelerinin tavsiye edildiği Tebliğ'de, posta pazarında rekabetin korunması ve artırılması konusunda AB Komisyonu tarafından alınan kararların, kamu posta kayıt ve izleme sistemleri ile yakından takip edilmekte olduğu belirtilmektedir.

Bu kapsamda yapılan değerlendirmelere göre belirlenen rekabet kurallarına genellikle uyulduğu ve son 6 yıl içerisinde tekel limitlerinin aşılması, kural dışı ulusal düzenlemeler, yüksek ücret uygulaması ve yurtdışı posta için farklı uygulama olmak üzere toplam dört

alandaki sorun yaşandığı belirtilerek Komisyon'un, AB rekabet kurallarına aykırı davranan üye ülkelere sert yaptırımlar uygulanması kararını aldığı bildirilmektedir.

Aşağıda yer alan tablo AB üyesi ülkelerdeki düzenleyici ve işletmeciler kurumlarının durumunu göstermektedir.

Tablo – 12 2004 Yılı İtibariyle AB Üyesi Ülkelerde Düzenleyici ve İşletmeciler Kurumlar

ÜLKE ADI	Mevzuatçının Adı	Mevzuatçının İlişkili Bulunduğu Kamu Kuruluşu	Statüsü	İşletmecinin Adı	İşletmecinin İlişkili Bulunduğu Kamu Kuruluşu
ALMANYA	Federal Şebeke Kurumu	Federal Ekonomi ve Çalışma Bakanlığı	Bağımsız	Detsche Post AG	Federal Ekonomi ve Çalışma Bakanlığı
AVUSTURYA	Ulaştırma Teknoloji ve Yenilik Posta Üst Otoritesi	Ulaştırma, Teknoloji ve Yenilik Federal Bakanlığı		Österreichische Post AG	Ulaştırma, Teknoloji ve Yenilik Federal Bakanlığı
BELÇİKA	Belçika Posta ve Telekomünikasyon Hizmetleri Enstitüsü (IBPT)	Ekonomi, Enerji, Dış Ticaret ve Siyaset Bilimi Bakanlığı	Bağımsız	LA POSTE	Ekonomi, Enerji, Dış Ticaret ve Siyaset Bilimi Bakanlığı
ÇEK CUMH.	Çek Telekomünikasyon Ofisi	Haberleşme Bakanlığı		Czech Post	Haberleşme Bakanlığı
DANİMARKA	Danimarka Yol Güvenliği ve Taşıma Kurumu (FAERDSELSSTYRELSEN)	Ulaştırma Bakanlığı	Bağımsız	Post Denmark	Ulaştırma Bakanlığı
ESTONYA	Estonya Ulusal Haberleşme Kurulu (ENCB)	Ekonomik İşler ve Haberleşme Bakanlığı	Bağımsız	Eesti Post	Ekonomik İşler ve Haberleşme Bakanlığı
FRANSA	Elektronik Haberleşme ve Posta Otoritesi (ARCEP)	Ekonomi, Maliye ve Sanayi Bakanlığı		LA POSTE	Ekonomi, Maliye ve Sanayi Bakanlığı
GÜNEY KIBRIS	Elektronik Haberleşme ve Posta Mevzuatı Komisyonu	Haberleşme ve Çalışma Bakanlığı	Bağımsız	Cyprus Post	Haberleşme ve Çalışma Bakanlığı

HOLLANDA	Hollanda posta ve Telekomünikasyon Otoritesi (OPTA)	Ekonomik İşler Bakanlığı	Bağımsız	Royal TPG Post BV	Ekonomik İşler Bakanlığı
İNGİLTERE	Posta Hizmetleri Komisyonu (POSTCOMM)	-	Bağımsız	Royal Mail Group Plc	Ticaret ve Endüstri Bakanlığı
İRLANDA	Haberleşme Mevzuat Komisyonu	Posta ve Telekomünikasyon Bakanlığı	Bağımsız	AN Post	Haberleşme, Denizcilik ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı
İSPANYA	Posta Hizmetleri Düzenleme Müsteşarlığı	Bayındırlık Bakanlığı		Correos y Telegrafos	Bayındırlık Bakanlığı
İSVEÇ	Ulusal Posta ve Telekomünikasyon Kurumu	Endüstri, Çalışma ve Haberleşme Bakanlığı	Bağımsız	Posten AB	Endüstri, Çalışma ve Haberleşme Bakanlığı
İTALYA	Posta Sektörü Düzenleme Genel Müdürlüğü	Haberleşme Bakanlığı		Poste Italiane s.p.a.	Haberleşme Bakanlığı
LETONYA	Kamu Hizmetleri Komisyonu	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı	Bağımsız	Latvia Post	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı
LİTVANYA	Litvanya Cumhuriyeti Haberleşme Mevzuat Otoritesi	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı	Bağımsız	Lietuvos Pastas	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı
LÜKSEMBURG	Lüksemburg Mevzuat Enstitüsü	Devlet Bakanlığı	Bağımsız	Post and Telecommunications Cooperation	Devlet Bakanlığı
MACARİSTAN	Ulusal Haberleşme Otoritesi	Bilgi ve Haberleşme Bakanlığı	Bağımsız	The Hungarian Post Office Limited	Bilgi ve Haberleşme Bakanlığı
MALTA	Malta Haberleşme Otoritesi	Rekabet ve Haberleşme Bakanlığı	Bağımsız	Malta Post Plc	Rekabet ve Haberleşme Bakanlığı
NORVEÇ	Norveç Posta ve Telekomünikasyon Otoritesi (NPT)	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı	Bağımsız	Norway Post	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı
POLONYA	Telekomünikasyon ve Posta Mevzuat Merkezi	Altyapı Bakanlığı	Bağımsız	Poczta Polska	Altyapı Bakanlığı

PORTEKİZ	ANACOM- Ulusal Haberleşme Otoritesi	Sosyal Donanım Bakanlığı	Bağımsız	CTT-Correios de Portugal S.A.	ANACOM
SLOVAKYA	Posta Mevzuat Merkezi	Ulaştırma, Posta ve Telekomünikasyon Bakanlığı	Bağımsız	Slovenska posta a.s.	Ulaştırma, Posta ve Telekomünikasyon Bakanlığı
SLOVENYA	Posta ve Elektronik Haberleşme Kurumu	Ekonomi Bakanlığı	Bağımsız	Poste slovenije d.o.o.	Ekonomi Bakanlığı
YUNANİSTAN	Ulusal Posta ve Telekomünikasyon Komisyonu (EETT)	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı	Bağımsız	Hellenic Post (ELTA)	Ekonomi Bakanlığı

Kaynak :UPU Circular Letter No. 0115 (DER.PAR) 1419 of 22 November 2005 and Posteurop Annual Review 2004

AB üyesi ülkelerde uygulanan posta tekeli ise gerek ağırlık gerek temel ücret katsayısı bakımından ülkeden ülkeye farklılık arz ettiği gibi uygulamaya konulduğu 2000 yılından 2005 yılı sonuna kadar hem daha önceki üye ülkeler hem de 01/06/2004 tarihinde resmen üye olmuş yeni ülkelerde farklı uygulamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

TABLO – 13 2004 Yılı İtibariyle Posteurop Üyesi Ülkelerdeki Tekel Durumu

ÜLKE ADI	Ağırlık ve Ücret		Kapsamına bağlı kriterler			Yurtdışı		
	Ağırlık Limiti (gr)	Ücret Limiti (veya temel tarifenin katları)	Yalnızca kişisel yazışmaları	Doğrudan posta	Doğrudan posta ağırlık limiti	Gelen	Giden	Tekel alanı mevcut olmayan
ALMANYA	100	(1)		>50	50	X		
AVUSTURYA	100	3	X			X		
BELÇİKA	100	3		X		X		
BULGARİSTAN	350	5				X	X	
ÇEK CUMH.	350	5						
DANİMARKA	100	5				100		
ESTONYA	0	0	0	0	0	0	0	X
FİNLANDİYA	0	0						X
FRANSA	100	3		X		X		
HIRVATİSTAN	100	3	X	X	100	100		
HOLLANDA	100	3	X		0	X		
İNGİLTERE	350	£1		X		X		
İRLANDA	100	3	X	X	100	X		
İSPANYA	100	3	X(2)		0	100/3X	100/3X	
İSVEÇ	0							X
İSVİÇRE	1000	3.5		X	1000	X		
İTALYA	100	3		X(3)		X	X	
İZLANDA	100	3				X		

ÜLKE ADI	Ağırlık ve Ücret		Kapsamına bağlı kriterler			Yurtdışı		
	Ağırlık Limiti (gr)	Ücret Limiti (veya temel tarifenin katları)	Yalnızca kişisel yazışmaları	Doğrudan posta	Doğrudan posta ağırlık limiti	Gelen	Giden	Tekel alanı mevcut olmayan
KIBRIS RUM KES.	100	3	X	X	100	X	X	
LETONYA	100	3				100	100	
LİTVANYA	350	5				X	X	
LÜKSEMBURG	100	3		X	100	X	X	
MACARİSTAN	100	3		X	350	X	X	
MALTA	100	3	X	X	350	X	100	
NORVEÇ	100(4)	3				<100	0	
POLONYA	350	3	X					
PORTEKİZ	100	3		X	100	X	X	
ROMANYA	100	3	X	X	100	X		
SLOVAKYA	1000		X	X	1000	X	X	
SLOVENYA	100		X			X		
TÜRKİYE	Limitsiz	0				Limitsiz	Limitsiz	
YUNANİSTAN	100	3		X	100	100	100	

(1) Almanya: Adi mektuplar için ücret tarifesini 0.56 Euro, posta kartları için 0.51 Euro'dur.

(2) İspanya: Yerel posta (şehir içi) tamamen serbestleştirilmiştir.

(3) İtalya: 10.000'den daha fazla alıcıya gönderilen her bir reklam kampanyası dahilinde direk posta tekel kapsamındadır.

(4) Norveç: Ağırlık limiti sadece kapalı gönderilere uygulanır.

Kaynak :POSTEUROP Annual Review 2004

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere; evrensel posta hizmetleri AB üyesi ülkelerin tamamında sağlanmakla birlikte ülkeden ülkeye farklı uygulamalar görülmektedir.

TABLO – 14 AB Üyesi Ülkelerdeki Evrensel Hizmet Durumu

ALMANYA	Deutsche Post AG, mevzuatçı otoritenin aldığı yetkiye dayanarak evrensel hizmeti vermekle yükümlüdür.
AVUSTURYA	Posta İşletmecisi, belirlenen tekel limiti dahilinde ülkenin her yerinde evrensel hizmeti vermekle yükümlüdür.
BELÇİKA	Posta İşletmecisi, belirlenen tekel limiti dahilinde ülkenin her yerinde evrensel hizmeti vermekle yükümlüdür.
ÇEK CUMHURİYETİ	Evrensel hizmet sağlanmakta olup, 2 kg.'a kadar mektuplar, 15 kg.'a kadar posta kolileri, havaleler, körlere özgü yazılar, kayıtlı ve değer konulmuş gönderiler ile M çantaları bu kapsam içindedir.
DANİMARKA	Kamu işletmecisi olan Danimarka Posta İdaresi, tekel kapsamındaki yurtiçi ve yurtdışı mektup postası gönderilerinin sevkinden sorumludur. Adresli mektup ve kolile, gazeteler, günlük, haftalık ve aylık yayınlar ile körlere özgü yazılar evrensel hizmet alanı içindedir.
ESTONYA	2 kg.'a kadar mektup, 10 kg.'a kadar yurtiçi koliler, 20 kg.'a kadar yurtdışı koliler ile kayıtlı ve değer konulmuş gönderiler evrensel hizmet kapsamındadır.
FİNLANDİYA	2 kg.'a kadar haberleşme gönderileri, 10 kg.'a kadar paketlerin alıcılarına sevki, 30 kg.'a kadar yurtdışından gelen gönderilerin sevk ve dağıtımı ile kayıtlı ve değer konulmuş gönderiler evrensel hizmet kapsamındadır. Tekel sınırlaması olmamakla birlikte evrensel hizmet sağlayıcısının her belediyede en azından bir teşkilatı olmak zorundadır.
FRANSA	Evrensel hizmet sağlanmakta olup, 2 kg.'a kadar mektup postası gönderileri, 20 kg.'a kadar da koli postası hizmetini sürdürmektedir. Bu hizmetler taahhütlü ve değer konulmuş olarak da yapılmaktadır. İstisnai durumlar dışında bu hizmet, çalışma günlerinde verilmektedir.
HOLLANDA	Evrensel hizmet sağlanmakta olup, 2 kg.'a kadar mektup postası gönderileri, 10 kg.'a kadar koli postası gönderilerini dağıtmak ve sevk etmekle yükümlüdür. Bu hizmet, adli tebligat, değer konulmuş, taahhütlü gönderileri de kapsamaktadır. Ayrıca, 20 kg.'a kadar yurtdışı varış veya çıkışlı posta gönderilerinin sevki de sağlanmaktadır.

İNGİLTERE	Evrensel hizmet, posta gönderilerinin teslimini, kabul noktalarından toplanmasını ve bu hizmetlerin uygun bir ücretle verilmesini kapsamaktadır.
İRLANDA	AB'nin posta direktifine uygun olarak evrensel hizmeti sağlamaktadır.
İSPANYA	Evrensel hizmet sağlanmakta olup, bu hizmet 2 kg.'a kadar mektup ve posta kartları ile 10 kg.'a kadar posta kolilerinin kabulü, sevki ve teslimi ile kayıtlı ve değer konulmuş gönderi, havale, telgraf, teleks ve bürofax hizmetlerini kapsamaktadır.
İSVEÇ	Tekel sınırlaması olmamakla birlikte İsveç Posta Şirketi ortağı Svensk Kassaservice AB evrensel hizmeti mevzuat otoritesinden aldığı lisansla sağlamaktadır.
İTALYA	Evrensel hizmet sağlanmakta olup, 2 kg.'a kadar yurtiçi ve yurtdışı mektup ile 20 kg.'a kadar posta kolilerinin toplanması, işlenmesi, sevki ve teslimi ile kayıtlı ve değer konulmuş gönderileri kapsamaktadır.
GÜNEY KIBRIS	Haberleşme gönderilerinin toplanması, taşınması ve teslimi ile temel posta hizmetlerinin tümü.
LETONYA	Evrensel hizmet sağlanmakta olup, bu hizmet 2 kg.'a kadar yurtiçi ve yurtdışı mektup ile 10 kg.'a kadar posta kolilerinin toplanması, işlenmesi, sevki ve teslimi ile kayıtlı ve değer konulmuş gönderileri kapsamaktadır.
LİTVANYA	Evrensel hizmet sağlanmakta olup, 2 kg.'a kadar mektup ile 10 kg.'a kadar posta kolilerinin toplanması, işlenmesi, sevki ve teslimi ile kayıtlı ve değer konulmuş gönderileri kapsamaktadır.
LÜKSEMBURG	Evrensel hizmet sağlanmakta olup, 2 kg.'a kadar mektup ile 10 kg.'a kadar posta kolilerinin toplanması, işlenmesi, sevki ve teslimi ile kayıtlı ve değer konulmuş gönderileri kapsamaktadır.
MACARİSTAN	2 kg.'a kadar yurtiçi ve yurtdışı mektup ile 10 kg.'a kadar yurtiçi posta kolileri ve 20 kg.'a kadar yurtdışı posta kolileri, yurtiçi havaleler, 7 kg.'a kadar yurtiçi ve yurtdışı körlere özgü yazılar ile kayıtlı, değer konulmuş ve alma haberini kapsamaktadır.
MALTA	2 kg.'a kadar yurtiçi ve yurtdışı değerli, taahhütlü, haberleşme gönderileri, paketler ile 20 kg.'a kadar yurtiçi ve yurtdışı koliler, Malta Post'un 31 satış noktasından kabul edilmektedir. Ayrıca, mektup atama kutularının kullanımı da evrensel hizmet kapsamındadır.
NORVEÇ	2 kg.'a kadar mektuplar ile gazete ve dergiler, 20 kg.'a kadar posta kolileri evrensel hizmet kapsamında olup, toplama ve dağıtım haftanın 6 günü

	yapılmaktadır. Ayrıca, temel bankacılık hizmetleri Norveç Postası'nın bir ortağı tarafından tüm ülkede verilmektedir.
POLONYA	Taahhütlü değer konulmuş gönderiler dahil 2 kg.'a kadar mektup postası, değer konulmuş gönderiler dahil 10 kg.'a kadar koliler ile körlere özgü yazıların toplanması, sevki ve dağıtımını kapsamaktadır. Aynı zamanda 20 kg.'a kadar gelen yurtdışı kolilerin dağıtımı ve posta havalelerinin işlenmesini de kapsar. Evrensel hizmet tanımında, mektup postası gönderisi terimi koli postası dışındaki gönderileri ifade etmektedir. Körlere özgü yazılar ücretten muaftır.
PORTEKİZ	2 kg.'a kadar yurtiçi ve yurtdışı mektup postası gönderileri, kitaplar, kataloglar, gazeteler ve diğer süreli yayınlar ile 20 kg.'a kadar posta kolilerini ve kayıtlı, değer konulmuş gönderileri kapsamaktadır.
SLOVAKYA	2 kg.'a kadar mektup postası gönderileri, 10 kg.'a kadar posta kolileri ile değer konulmuş gönderiler ve 20 kg.'a kadar yurtdışı gelen posta kolilerini kapsamaktadır.
SLOVENYA	2 kg.'a kadar mektup postası gönderileri ile 20 kg.'a kadar posta kolilerinin sevki, kayıtlı ve değer konulmuş gönderiler ile körlere göre görme engelli için posta gönderilerini kapsamaktadır.
YUNANİSTAN	Yunanistan Posta İdaresi ELTA, posta hizmetlerini ülkenin tamamında posta servislerini kurmak, yönetmek, geliştirmek ve bu servisler aracılığıyla posta hizmetlerini sağlamakla yükümlüdür.

Kaynak :UPU/Status and Structures of Postal Administrations-2005

III.2. AB MÜKTESEBATINA UYUMUN MEVCUT DÜZEYİ

AB üyesi ülkelerde posta hizmetleri, Birliğin Posta Hizmetleri İç Pazarının Gelişimi ve Hizmet Kalitesinin Yükseltilmesi için Ortak Kararlar'a ilişkin 15 Aralık 1997 gün ve 97/67/AB sayılı Direktifi ve bu Direktifte değişiklik yapan 10 Haziran 2002 gün ve 2002/39/AB sayılı Direktifine göre düzenlenmektedir.

Mevcut mevzuatımızın sözü edilen Direktiflerle karşılaştırılması yapıldığında posta sektöründe tam uyum için düzenlenmesi gereken pek çok hususun olduğu görülmektedir.

Türkiye'nin 1987 yılında AB'ye tam üye olmak için başvurusu ile başlayan ve AB'nin de 1989 yılında Türkiye'yi adaylık statüsüne almasıyla sonuçlanan süreç sonunda , Türkiye'nin AB'ye üyeliği için belirlenmiş olan Kopenhag kriterleri çerçevesinde kaydetmiş olduğu gelişmelere ilişkin ilk İlerleme Raporu 1989 yılında yayımlanmıştır.

Komisyonun Türkiye'nin AB'ye katılım yönünde kaydettiği ilerlemelere ilişkin düzenli raporları her yıl yayımlanmaktadır. Nitekim, 2003 İlerleme Raporunun "Telekomünikasyon ve Bilgi Teknolojileri" başlığında "posta hizmetlerine ilişkin hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir" ifadesine yer verilmektedir.

Bu husus, Resmi Gazete'nin 24 Temmuz 2003 tarihli ve 25178 sayısında "AB Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı"nda yer almış ve 'Posta Hizmetleri Alanında Avrupa Birliği Mevzuatına Uyum Çalışmalarına Başlanması' başlıklı 19.3 No'lu önceliğinde; 5584 sayılı Posta Kanunu'nda yukarıda sözü edilen Direktiflere uygun olarak değişiklik yapılması ve bu değişiklikler doğrultusunda gerekli kurumsal yapılanmanın tamamlanması öngörülmüştür.

2004 yılı İlerleme Raporunda, "posta hizmetlerinde yeni ve modern bir düzenleyici sistemin oluşturulmasına ilişkin olarak oldukça sınırlı gelişme kaydedilmiştir" değerlendirilmesi yapılarak, yapılması gereken hususların da posta hizmetlerinin serbestleştirilmesi için hukuki ve kurumsal uyumu sağlamayı mümkün kılacak kapsamlı bir programın kabul edilmesi, bağımsız bir düzenleyici otoritenin oluşturulması ve Müktesebata tam uyum için önemli oranda gayret gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.

"2005 İlerleme Raporu"nda ise posta hizmetleri alanında, "2004 İlerleme Raporu"ndan bu yana herhangi bir gelişmenin meydana gelmediği, Türk mevzuatının AB müktesebatı ile

uyumlaştırılmasına henüz başlanmadığı, posta sektöründeki tekel varlığının sürdüğü, ulusal düzenleyici birimin oluşturulmadığı ancak kurulmasının planlandığı belirtilmektedir.

Bu aşamadan sonra yapılacak faaliyetler için de; posta hizmetleri pazarının kademeli olarak serbestleştirilmesi, posta hizmetleri asgari niteliklerinin tanımlanması, posta hizmet sağlayıcısına tahsis edilecek alanların belirlenmesi, posta Direktiflerinde öngörülen düzenlemelere uyum sağlanması ve posta sektöründeki rekabeti tesis etmek için fonksiyonel açıdan bağımsız ulusal düzenleyici otoritenin kurulması önerilmektedir. Ayrıca, işletmeye yönelik sorumluluklar ile düzenlemeye ilişkin sorumluluklar arasında yapısal olarak bir ayırım yapılması ve yetkilendirme, denetleme ve izleme faaliyetlerinin müktesebat ile uyumlu olacak şekilde yerine getirilmesi tavsiye edilmektedir.

III.2.1. TÜRKİYE POSTA SEKTÖRÜ MEVZUATINDA DURUM

Evrensel posta hizmetine ilişkin açık bir tanım bulunmamakta birlikte yurtiçi ve yurtdışı posta hizmetlerini belirlenmiş ilke ve kurallarla ülke genelinde bütün yerleşim birimlerinde, her iş gününde, herkese, eşit ücretle sunan PTT fiili olarak evrensel hizmet sağlayıcısı konumundadır.

Açık ve kapalı mektuplar ile üzerlerinde haberleşme mahiyetinde yazı bulunan kartlar, ağırlık limiti olmaksızın PTT'nin tekeli altında bulunmaktadır.

AB üyesi ülkelerde olduğu şekliyle düzenleyici otorite ve işletmeci için ayrı bir birim bulunmayıp, Ulaştırma Bakanlığı'nın ilgili Kamu İktisadi Kuruluşu olan PTT; 5584 sayılı Posta Kanunu ve Ana Statüsü uyarınca posta piyasasında mevzuat düzenleme ve işletme unsurlarını birarada yürütmektedir.

Ayrıca, PTT; posta maddelerinin kabul şartlarını ve merkezlerin sınıflarını belirtme, posta servisini kurma ve kısıma, ücret alımında kullanılan posta pulları ile postada kullanılan değerli kağıtları bastırma ve satışa çıkarma yetkilerine sahiptir.

Ücret tarifelerini belirlemeye PTT Yönetim Kurulu yetkilidir. PTT'ye verilen her türlü posta maddelerinden ve bunlarla ilgili ek hizmetlerden tarifesinde yazılı ücretlerin tamamı çıkış yerinde peşin ve tam olarak alınmaktadır. Ülke genelinde posta hizmetleri hizmet bazında tek fiyat esasına göre sağlanmaktadır.

Mevcut mevzuatta, şehir içinde postayı taşıyan PTT memur ve dağıtıcıların yolculuk ücretlerine muafiyet tanınmıştır. Ayrıca, PTT'nin kendi taşıtlarından Özel İdareler ve Belediyelerce alınan ücretler ve posta maddelerinin ve paraların kabulünden alınan ücretlerin her türlü vergi ve resimden muaf olduğu da düzenlenmektedir..

Kullanıcıların korunması ilgili olarak posta gönderilerinin kayıp ve hasarların telafisine, zararların tazminine yönelik olarak; başvuru hakkı ve zamanaşımı, tazminat, ve sorumluluktan kurtulma konularında düzenlenmeler mevcuttur.

III.3 TAM OLARAK UYUM SAĞLANMASI HALİNDE BEKLENEN ETKİLER

Avrupa Birliği mevzuatına uyum çalışmalarının tamamlanması ile, piyasadaki tüm aktörlerin hak ve yükümlülükleri belirlenecek, sağlıklı işleyen ve rekabetçi bir posta piyasası oluşturulacaktır. Artan rekabet ile birlikte, hizmet kalitesi ve çeşitliliğini artması, fiyatların düşmesi ve nihayetinde tüketicilerin memnuniyetinin artması beklenmektedir. Rekabetçi bir posta piyasası ekonomik ve sosyal gelişme içinde kritik bir önem taşımaktadır

AB mevzuatına tam olarak uyum sağlanması durumunda:

-Posta sektöründe politika belirleme, düzenleme ve işletme fonksiyonları ayrıştırılacak ve piyasanın düzenlenmesinden ve denetlenmesinden sorumlu operasyonel açıdan bağımsız bir otorite oluşturulacaktır.

-Mevcut mevzuatta limitsiz olan posta tekeli kademeli olarak kaldırılabilir ve böylelikle posta pazarı da kademeli olarak serbestleştirilerek piyasaya yeni işletmecilerin girmesi sağlanacaktır;

-Piyasadaki işletmecilerin hak ve yükümlülükleri belirlenerek, uygun bir lisans rejimi oluşturulacaktır.

-Evrensel hizmet sunumunun kapsamı ve asgari kalite standartları belirlenerek kullanıcıların kalitesi belirlenmiş hizmetlerden faydalanması sağlanacaktır.

Ayrıca;

- Evrensel hizmet sağlayıcının hesaplarının tekel ve tekel dışı olarak ayrı tutulması

- Tekele tabi gönderilerden elde edilen gelirler ile tekel dışındaki hizmetlerin çapraz sübvansiyonunun¹³ engellenmesine ilişkin düzenlemelerin yapılması, sağlanmış olacaktır.

III.4 DİĞER ÜLKELERİN ALDIĞI VE TALEP ETTİĞİ DEROGASYONLAR

AB'nin Posta Direktiflerinin uygulanmasında üye ülkeler evrensel hizmet sağlayıcılarının ve ülkelerinin sosyo-ekonomik yapısını dikkate alarak bir takım derogasyonlar talep etmişlerdir. Bu ülkelerden Polonya, 2002/39/EC sayılı Direktifle değiştirilen, posta hizmetleri iç pazarının geliştirilmesi ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesi hakkındaki 97/67/EC sayılı Direktifin 7(1) maddesine ilişkin olarak 31 Aralık 2005 tarihine kadar, ağırlığı 350 gramı aşmayan ve ücreti en hızlı kategorinin ilk ağırlık kademesindeki gönderi tarifesinin üç katını geçmeyen haberleşme gönderilerinin evrensel hizmet sağlayıcının tekeline bırakabileceğini beyan etmiştir. Bu beyan da Polonya'nın Katılım Ortaklığı Belgesinin geçiş dönemleri bölümünde Telekomünikasyon ve Bilgi Teknolojileri başlığında yer almıştır.

III.5 AYRINTILI ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YAPILMASI ÖNERİLEN MÜKTESEBAT

AB'nin posta sektörüne ilişkin temel referansları “Birliğin posta hizmetleri iç pazarının gelişimi ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi için ortak kurallara ilişkin 97/67/EC sayılı Direktifi” ve bu Direktifte değişiklik yapan 2002/39/EC sayılı Direktifidir.

Bilindiği üzere, ülkeler ve bölgeler arasındaki farklı koşullar göz önünde bulundurulduğunda dünya genelinde posta sektörü için üzerinde uzlaşılan tek bir model

¹³ **Çapraz sübvansiyon:** Çapraz sübvansiyon, bir teşebbüsün bir bölgesel pazar veya ürün pazarındaki faaliyetine yönelik faaliyetin tümünü veya bir kısmını diğer bir bölgesel pazarda veya ürün pazarındaki faaliyetine dayandırması veya ona tahsis etmesidir. Çapraz sübvansiyon, tekel ve tekel kapsamı dışında kalan hizmetleri sağlayan işletmeciler arasındaki rekabeti bozmakta ve rakiplerin performans ve verimliliğe göre değil de çapraz sübvansiyona göre yapılan sunumlara yenik düşmesine neden olmaktadır. Rekabeti bozucu çapraz sübvansiyonun engellenmesi posta sektörünün gelişimi için gerekli görülmektedir.

Tekel kapsamındaki hizmetler arasındaki çapraz sübvansiyon, rekabet söz konusu olmadığından rekabeti bozmamaktadır. Sübvansiyonun bu türü, işletmecilerin evrensel hizmet yükümlülüğünü yerine getirmeleri ve herkese eşit hizmet sağlamaları için bazen gerekli olabilmektedir. Örneğin karsız bir hizmet olan kırsal kesimde postanın dağıtımı, karlı bir hizmet olan kentsel alandaki posta dağıtımı ile sübvansiyon edilmektedir. Aynı durum, rekabete açık hizmetten elde edilen gelirle tekel kapsamındaki hizmetlerin sübvansiyon edilmesi için de söz konusudur. Ayrıca, tekel kapsamı dışındaki hizmetler arasındaki sübvansiyon da kötüye kullanım olarak değerlendirilmemektedir.

Hakim konumdaki posta işletmecileri, tekel alanından gelen geliri, rekabete açık alandaki faaliyetleri sübvansiyon etmek için kullanmamalıdır. Bu tür uygulama, tekel kapsamı dışındaki rekabeti engellemekte, sınırlamakta veya bozmaktadır. Ancak, bazı durumlarda örneğin çapraz sübvansiyon, ayrımcı olmayan bir tutumla sosyal, tıbbi veya ekonomik olarak avantajı olmayan belli hizmetlere uygulanırsa yasal sayılabilmektedir.

bulunmamaktadır. Posta Sektörüne ilişkin düzenlemeler yapılırken ülkemizin özellikleri göz önünde bulundurularak, genel kabul görmüş prensiplerin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

IV.GELECEĞE DÖNÜK STRATEJİ

Posta sektöründe temel hedef; evrensel hizmet ilkelerine dayalı, ülke genelinde kaliteli ve sürekli hizmet sunumunu esas alan, tüketici taleplerini dikkate alan, etkin ve rekabetçi bir posta piyasası oluşturularak ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanmasıdır.

IV.1. 2013 VİZYONU

Teknolojik gelişmeler, piyasalara özel işletmecilerin girmesiyle artan rekabet, tüketicilerin beklentilerindeki artış ve küreselleşme eğilimleri tüm sektörlerde olduğu gibi posta sektöründe de çağa uygun stratejilerin belirlenmesi ve gerekli reform çalışmalarının başlatılmasını zorunlu kılmıştır.

Ülkemizin posta sektörüne ilişkin temel politikası “Etkin ve rekabetçi bir şekilde işleyen bir posta sistemiyle, sektörün toplumsal refaha katkısının en üst düzeye çıkartılması “ olarak özetlenebilir. Sektör politikası şüphesiz posta sektörünün vizyonu ile yakından ilişkilidir. Bu çerçevede posta sektörüne ilişkin vizyonumuz “posta hizmetlerinde mükemmelliği, etkin rekabeti ve güvenliği esas alan politikalarla hızlı, yaygın ve teknolojik yeniliklere sahip entegre bir ulusal posta sisteminin oluşturulması” olarak belirtilebilir. Anılan vizyon çerçevesinde evrensel nitelikli ilkeler ise şöyle sıralayabiliriz :

- Güven
- Hız
- Kalite
- Düşük Maliyet
- Süreklilik- Yaygınlık
- Erişebilirlik
- Ekonomiklik
- Sürdürülebilirlik
- Evrensel Hizmet Sunumu
- Verimli Kaynak Kullanımı

IV.2. VİZYONA DÖNÜK TEMEL AMAÇ VE POLİTİKALAR

Posta sektörü ülkemizde uzun yıllardan beri yasal düzenlemesi olmaksızın dağınık bir şekilde faaliyet göstermektedir. Hem düzenleyici ve işletmeci hem de limitsiz devlet tekel hakkı bulunan PTT ile sektörde faaliyet gösteren özel işletmeciler arasında mevcut Posta Kanunu uygulamalarından kaynaklanan sorunların çözümü, sektörde düzenleme, işletme ve politika belirleme faaliyetlerinin ayrıştırılmasıyla büyük ölçüde ortadan kalkacaktır. Bununla birlikte kamuda iyi yönetim de yaygınlaştırılmış olacaktır.

Ülkemizin posta sektörüne ilişkin temel politikası; etkin ve rekabete dayalı bir posta sistemi oluşturularak sektörün toplumsal refaha katkısının en üst düzeye çıkartılması olmalıdır. Bunun için atılacak adımlardan biri de posta pazarının kontrollü ve kademeli bir şekilde serbestleştirilmesiyle, sektörde mevcut ve potansiyel rakipler için etkin ve sürdürülebilir bir rekabet ortamının oluşturulmasının sağlanmasıdır. Böylelikle pazara yeni girecek işletmecilerin şebeke yatırımları, hizmet kalitesinin ve çeşitliliğinin artırılması ve sektörde yaratılacak istihdam artışı sürdürülebilir büyümeye katkıda bulunacaktır.

Posta sektörüne ilişkin düzenleme yaklaşımları esas itibariyle evrensel hizmetlerin sunumunun garanti alınması ve alanı da belirlenerek evrensel hizmet sağlayıcısına tahsis edilmesidir. Bu amaçla evrensel hizmetlerin, tüm ülke genelinde belirlenmiş kalitede, erişilebilir fiyatlarla ve sürdürülebilir bir şekilde sağlanması zorunluluk arz etmektedir.

IV.3 TEMEL AMAÇ VE POLİTİKALARA DÖNÜK ÖNCELİKLER VE TEDBİRLER

Posta sektörüne ivme kazandıracak politikaların başarıya ulaşması için çeşitli tedbirlerin uygulanması gerekmektedir.

Bu amaçla belirlenen tedbirlerden ilki; Kamu posta işletmecisi konumunda bulunan PTT'nin düzenleyici ve işletmeci fonksiyonlarının ayrıştırılarak sektörde genel düzenleme ve işletme esaslarını belirleyecek operasyonel açıdan bağımsız bir birim ihdas edilmesidir.

İkinci tedbir; mevcut 5584 sayılı Posta Kanunu'nda gerekli düzenlemeler yapılarak tüm posta sektörünü düzenleyecek yeni bir yasal çerçevenin oluşturulmasıdır.

Üçüncü tedbir ise düzenleyici faaliyetleri ayrıştırılacak ve tekel hakkı belli limitlere çekilecek olan PTT Genel Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumluluklarını yeniden belirleyecek düzenlemelerin hayata geçirilmesidir.

Dördüncü tedbir sektördeki düzenleme ve işletme faaliyetlerinin ayrılmasıyla birlikte PTT Genel Müdürlüğünün tekel alanına bırakılacak hizmetlerin belirlenerek posta pazarının kademeli bir şekilde serbestleştirilmesidir.

Beşinci tedbir, tarife ilkeleri, muhasebe ayrıştırması, hizmet kalitesi, lisans rejimi ve şebekeye erişim gibi hususlarda yapılacak düzenleme ve denetimlerle pazarın etkin ve rekabetçi bir ortamda işleminin temin edilmesidir.

Altıncı tedbir de posta pazarında faaliyet gösterecek işletmecilerin tarife ilkeleri, muhasebe sistemlerinin ayrıştırması, hizmet kalitesi, lisans rejimi ve şebekeye erişim gibi hususlarda yapılacak düzenleme ve denetimlerle pazarın etkin ve rekabetçi bir ortamda işleminin temin edilmesidir.

Yedinci tedbir ise, Evrensel hizmetlerin tüm ülke genelinde belirlenmiş kalitede, erişilebilir fiyatlarla ve, sürdürülebilir bir şekilde sağlanmasını teminen evrensel hizmetlerin içeriği, kapsamı ve asgari kalite standartlarının belirlenerek tarifelerine ve finansmanına ilişkin hususların düzenlenmesidir.

V. UYGULAMA STRATEJİLERİ

V.1. MEVZUAT DÜZENLEMELERİ

AB' ye uyum süreci içerisinde ve sözü edilen politika ve hedeflere ulaşılabilmesi için bir dizi hukuki ve kurumsal düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Öncelikle sektörde politika belirleme, düzenleme ve işletme fonksiyonlarının ayrıştırılmasını ve piyasanın rekabetçi bir ortamda işleyebilmesinin temin edecek hukuki düzenlemelerin hayata geçirilmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede piyasanın kademeli bir şekilde serbestleştirilmesini sağlayacak, piyasadaki aktörlerin hak ve yükümlülüklerini belirleyecek piyasayı bütünüyle düzenleyecek ve mevcut 5584 sayılı Posta Kanununun yerini alacak bir düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır.

Ayrıca söz konusu Kanuna paralel olarak lisans, hizmet kalitesi, tarife gibi konularda ikincil mevzuatın hazırlanması gerekecektir.

V.2. KURUMSAL DÜZENLEMELER

Düzenleme ve işletme fonksiyonlarının ayrıştırılmasıyla, operasyonel açıdan bağımsız ve piyasanın düzenlenmesi ve denetlenmesinden sorumlu, piyasada rekabeti tesis edecek ve geliştirecek bir birimin oluşturulması gerekmektedir.

Diğer taraftan PTT'nin, piyasanın serbestleştirilmesiyle artacak olan rekabete ve kalite standartları belirlenmiş bir evrensel hizmet sunumuna hazırlanabilmesi amacıyla operasyonel ve idari açılardan yeniden yapılandırılması gerekecektir.

V.3. MALİ KAYNAKLAR

Evrensel posta hizmetlerinin gerçekleştirilmesini mali açıdan desteklemek ve evrensel hizmet yükümlülüğü ile yükümlü işletmecinin uğradığı net maliyet yükünü karşılamak üzere gerekli mekanizmanın oluşturulması gerekmektedir.

Bu nedenle evrensel hizmet ilke ve kuralları içerisinde hizmet sağlamakla görevlendirilmiş posta işletmecisinin ülke genelinde coğrafi alan farkı gözetilmeksizin sunmuş olduğu hizmet sırasında mali açıdan uğradığı zararın karşılanması için bir fon oluşturulması evrensel hizmetin sürekliliği bağlamında bir zorunluluktur.

Bunun yanında AB Müktesebatına uyum çalışmalarına başlanabilmesi, bu çalışmalar için gerekli uzman ve teknik destek sağlanabilmesi için AB'nin:

a) Kısa dönemde AB mevzuat uyum çalışmaları ile mevzuatın uygulanması için gerekli alt yapının oluşturulması amacıyla aday ülkelere sağlanan Teknik Destek Bilgi Değişim Ofisi (TAIEX=Technical Assistance Information Exchange) programı,

b) AB Müktesebatının uygulanması veya katılım ile ilgili politikalar konusunda kamu sektörüne yardım sağlamayı amaçlayan Matra Katılım Öncesi Proje Programları (MPAP=The Matra Pre-accession Projects Programme),

c) AB Müktesebatının uygulanması ve ulusal mevzuatın AB Müktesebatı ile uyumlaştırılması konusunda aday ülkelere yardımcı olmayı amaçlayan Kapasite İnşası Programı (PSO=EasternEuropean Cooperation Programme),

d) Akdeniz Bölgesinde sosyo-ekonomik kalkınmayı hızlandırmak, yaşam koşullarını iyileştirmek, bölgesel işbirliğini artırmak ve sosyo-kültürel diyalogu yoğunlaştırmak amacıyla oluşturulan Akdeniz Kalkınma Yardımı (MEDA= Mediterranean Economical Development Agreement) programı ,

e) Dünya Posta Birliği (UPU)'nun gelişmekte olan ülkelerdeki hizmet kalitesinin yükseltilmesi amacıyla oluşturulan Hizmet Kalitesi Geliştirme Fonu (QSF) vb.

uluslar arası yardım ve fonlardan faydalanılması gerekmektedir.

V.4. İNSAN KAYNAKLARI

İnsan kaynaklarının rasyonel şekilde yönetilmesi kapsamında yöneticilerin insani ilişkilerin geliştirilmesinde duyarlı olmaları ve sağladıkları çalışma koşulları kurum ve kuruluşları için büyük önem arz etmektedir. Bunun yanında çalışan personelin eğitim düzeyi ve hizmet içi eğitimi de çok önemlidir.

Bu amaçla, kamu ve özel sektörde personelin niteliklerine uygun istihdam yaratılması için politikalar üretilmesi, ayrıca çalışanların sertifikasyonu, istihdam esaslarının ve ücretlendirme politikalarının belirlenmesi gerekmektedir.

V.5. DİĞER

Hızlı gelişen internet teknolojisi özellikle elektronik posta haberleşmesinin artarak yaygınlaşması ve bunun sonucu olarak da kişisel mektup trafiğindeki düşüş, tekel konumunda evrensel hizmet sağlayan PTT'yi geleneksel hizmetlerini, artan rekabet ortamına ve günün gelişen şartlarına göre internet destekli sunmaya yöneltmelidir.

VI. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

VI.1. TEMEL AMAÇ VE POLİTİKALAR İLE ÖNCELİK VE TEDBİRLERİN GELİŞME EKSENLERİ BAZINDA TASNİFİ

	İstikrarlı Bir Ortamda Sürdürülebilir Büyümenin Sağlanması	Ekonomide Rekabet Gücünün Artırılması	İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi	Sosyal İçermenin güçlendirilmesi	Bölgesel Gelişmişlik Farklılıklarının Azaltılması	Kamuda İyi Yönetişimin Yaygınlaştırılması	Fiziki Altyapının İyileştirilmesi
<p>Politika 1.Sektörde politika belirleme, düzenleme ve işletme faaliyetleri ayrıştırılacaktır.</p> <p>Tedbir.1.1. PTT Genel Müdürlüğünün işletmecisi ve düzenleyici faaliyetleri birbirinden ayrıştırılarak, sektörde düzenleme ve denetleme görevini yerine getirecek operasyonel açıdan bağımsız bir birim oluşturulacaktır.</p> <p>Tedbir1.2. Sektörü bütünüyle düzenleyecek ve 5584 sayılı Posta Kanunu' nun yerini alacak düzenleyici bir çerçeve oluşturulacaktır.</p> <p>Tedbir1. 3. PTT Genel Müdürlüğünün görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyecek bir düzenleme hayata geçirilecektir.</p>		<p>Söz konusu faaliyetlerin ayrıştırılmasıyla pazarda rekabet ortamının iyileştirilmesi sağlanarak, posta sektörünün ulusal ve uluslar arası rekabet gücü artırılabilecektir.</p>	<p>İşletme ve düzenleme fonksiyonlarının ayrıştırılmasıyla söz konusu faaliyetler için ihtisaslaşma söz konusu olacaktır.</p>			<p>Kamu posta işletmecisinin düzenleyici ve işletmecisi fonksiyonlarının ayrıştırılmasıyla kamuda iyi yönetim yaygınlaştırılacaktır.</p>	

<p>Politika 2. Posta pazarı kontrollü ve kademeli bir şekilde serbestleştirilecek, sektörde mevcut ve potansiyel rakipler için etkin ve sürdürülebilir bir rekabet ortamının oluşturulması sağlanacaktır.</p> <p>Tedbir2.1. PTT Genel Müdürlüğünün tekeline bırakılacak alan belirlenerek posta pazarı kademeli bir şekilde serbestleştirilecek-tir.</p> <p>Tedbir2.2.Tarife ilkeleri, muhasebe ayrıştırması, hizmet kalitesi, lisans rejimi ve şebekeye erişim gibi hususlarda yapılacak düzenleme ve denetimlerle pazarın etkin ve rekabetçi bir ortamda işlemesi temin edilecektir.</p> <p>Tedbir2.3. PTT Genel Müdürlüğü pazarın yeni yapısına ve pazarda oluşacak rekabet ortamına uygun olarak yeniden yapılandırılacaktır.</p>	<p>Pazara yeni girecek işletmecilerin şebeke yatırımları, hizmet kalitesinin ve çeşitliliğinin artırılması ve sektörde yaratılacak istihdam artışı sürdürülebilir büyümeye katkıda bulunacaktır.</p>	<p>Serbestleştirilen alanlara yeni işletmecilerin girmesi ve mevcut rekabetin gelişmesiyle sektörün topyekün rekabet gücü artacaktır. Ayrıca posta sektöründe yaşanacak etkinlik artışı posta altyapısını kullanan diğer sektörlerin de rekabet gücünün artmasına katkı sağlayacaktır.</p>	<p>PTT Genel Müdürlüğünün yeniden yapılandırılması, piyasaya girecek yeni işletmeciler ve artacak rekabet ile ihtiyaç duyulacak yeni yatırımlar ve bilgi teknolojilerinin de söz konusu hizmetlere adapte edilmesi insan kaynaklarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.</p>	<p>Evrensel hizmet sağlayıcının yeniden yapılandırılmasıyla, evrensel hizmet sunumunun finansman mekanizması güçlendirilerek toplumun tüm kesimlerine belirlenmiş kalitede posta hizmetleri sağlanacaktır.-</p>	<p>Yapılacak düzenlemelerde, sektörün tüm paydaşlarının süreç içerisinde aktif bir şekilde yer almasıyla kamuda iyi yönetim yaygınlaştırılacaktır.</p>	<p>Piyasaya girecek yeni işletmecilerle ilave şebeke yatırımlarına ihtiyaç duyulacak, artan rekabet ortamında işletmeciler hizmet kalitesi ve çeşitliliğini artırmak amacıyla şebekelerini yeni teknolojilerle modernize edeceklerdir.</p>
				76		<p>http://ekutup.dpt.gov.tr/bilisim/6il695.pdf</p>

<p>Politika 3. Evrensel hizmetler, tüm ülke genelinde belirlenmiş kalitede, erişilebilir fiyatlarla ve, sürdürülebilir bir şekilde sağlanacaktır</p> <p>Tedbir3.1. Evrensel hizmetlerin içeriği, kapsamı ve asgari kalite standartları belirlenecektir.</p> <p>Tedbir3.2. Evrensel hizmetlerin tarifelerine ve finansmanına ilişkin hususlar düzenlenecektir.</p>				<p>Kalite standartları, içeriği ve kapsamı belirlenmiş evrensel hizmetlerin tüm ülkede erişilebilir fiyatlarla sunulması sosyal içermeyi güçlendirecektir.</p>	<p>Evrensel hizmetlerin tüm ülkede coğrafi ayırım gözetilmeksizin erişilebilir fiyatlarla ve belirlenmiş kalitede sunulması bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkı sağlayacaktır.</p>		<p>Evrensel hizmetlerin belirlenmiş kalitede ve ülkenin tümünde sağlanabilmesi amacıyla gerekli şebeke iyileştirmesi yapılacaktır.</p>
--	--	--	--	--	---	--	--

VI.2. DOKUZUNCU KALKINMA PLANI AÇISINDAN TEMEL YANSIMALAR

Posta hizmetleri dünyada ve ülkemizde uzun yıllar kamu sahipliğindeki işletmeciler tarafından söz konusu işletmecilere tahsis edilmiş olan tekel kapsamında yürütülmüştür. 1980li yılların başında ekspres ve koli postası gibi katma değerli hizmet segmentlerinde özel işletmecilerin piyasaya girmesiyle piyasada belirli ölçüde rekabet oluşmuş, evrensel hizmet sağlamakla yükümlü kamu posta işletmecilerinin gelirleri azalmış ve söz konusu işletmeciler bu durumdan olumsuz etkilenmişlerdir. Ayrıca posta sektörünün sektör dışından özellikle de telekomünikasyon sektöründen bir rekabetle karşı karşıya kalması evrensel hizmet sağlayıcılarının durumunu daha da zora sokmuştur.

Değişen iktisadi yaklaşımlar ve gelişen teknoloji ile birlikte bir çok ülke posta sektörüne ilişkin politikalarını gözden geçirmiş ve bu çerçevede çeşitli reform programlarını uygulamaya koymuştur. Bu kapsamda bir çok ülke sektörün rekabetçi bileşenlerinde rekabetin tesisi ve rekabete açılmayan bileşenlerde de tekel gücünün kullanılmasının önüne geçilmesi için operasyonel açıdan bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurumlar oluşturarak düzenleyici kurallar geliştirmişlerdir.

AB'nin ve diğer bir çok ülkenin posta sektörüne ilişkin düzenleme yaklaşımları esasen evrensel hizmetlerin sunumunu garanti altına alacak alanın evrensel hizmet sağlayıcısına tahsis edilmesi ve diğer alanların da serbestleştirilerek ilgili piyasalarda etkin düzenlemeler marifetiyle rekabet ortamının tesis edilmesi yönünde olmuştur.

Bu kapsamda, ülkemizde de öncelikle politika belirleme, düzenleme ve işletme fonksiyonlarının ayrıştırılarak piyasadaki aktörlerin rollerinin net bir şekilde tanımlanması piyasanın etkin olarak çalışabilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu çerçevede öncelikle 5584 sayılı Posta Kanunu yeniden ele alınarak, posta sektörünü bütünüyle düzenleyecek ve AB düzenlemeleriyle uyumlu olacak bir yapıya kavuşturulacak ve PTT Genel Müdürlüğünün işletmeci ve düzenleyici fonksiyonları birbirinden ayrıştırılarak posta piyasasını düzenlemek ve denetlemekle görevli operasyonel açıdan bağımsız bir birim oluşturulacaktır. Düzenleyici ve denetleyici birim piyasada hakim durumun kötüye kullanılması, teknelci işletmecinin tarifeleri, erişim koşulları, evrensel hizmet sunumu, hizmet kalitesi ve haksız çapraz sübvansiyon gibi bir çok konuda yapacağı düzenlemelerle piyasanın etkin ve rekabetçi bir ortamda işlemlerini sağlayacak ve tüketicilerin faydasını maksimum düzeye çıkaracaktır.

Piyasanın rekabete açılabilen alanları rekabete açılacak bu sayede piyasaya yeni girecek işletmecilerle mevcut rekabet seviyesi daha da yukarılara çekilecek, hizmetler çeşitlenecek, fiyatlar düşecek ve bu yolla tüketici memnuniyeti de artırılmış olacaktır. Ayrıca piyasaya yeni girecek işletmecilerle hem yeni şebeke yatırımları gerçekleştirilecek hem de yeni istihdam yaratılacaktır.

Posta piyasasının daha etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşturulması için yeniden yapılandırılması sürecinde önemle ele alınması gereken bir diğer husus da evrensel hizmet sağlamakla yükümlü kamu posta işletmecilerinin değişen piyasa yapısına uygun bir şekilde organizasyonel ve idari yapısının bu kapsamda gözden geçirilmesi ve söz konusu işletmecinin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bu sayede etkin bir işletme yapısına kavuşacak evrensel hizmet sağlayıcısı hem kar eden bir işletme haline gelecek hem de kaliteli ve erişilebilir fiyatlarla hizmet sunabilecek bir yapıya kavuşturulmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

UPU Postal Market 2004 Review and Outlook.

UPU/ Guide to Postal Reform and Development, October 2004

POSTEUROP Annual Review 2004

POSTEUROP Member Information Bulletin, February 2004

European Committee for Postal Regulation 2001

Green Paper on Services of General Interest COM (2003) 270, May 2003

Consolidated text of Directive 97/67/EC of the European Parliament and the Council
November 2003

The Postal Notice no OJ 1998/C-039, pp 2-18 of the European Commission

Hazine Müsteşarlığının Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS)/ GATS SERİSİ-IV

KOB/ DPT yayınları

T.C. PTT Genel Müdürlüğü İstatistikleri

Posta Hizmetleri Gelişim Çalıştayı, Temmuz 2004